ΣΕΛΛΕΫ

·ΕΛΛΑΣ·

1821

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΑΠΟ ΤΟΝ

Κ. Δ. - Μ. ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟ

(1930 - 1931)

ΑΘΗΝΑ - 1932

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Αθήνα 1942.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Percy B. Shelley

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΣΕΛΛΕΫ

"ΕΛΛΑΣ„

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ἔκδοση Α΄

Τὸ βιβλίο τοῦτο τυπώθηκε σὲ δέκα χιλιάδες ἀντίτυπα ἀριθμημένα (1-10000), τὸν Σεπτέμβρη τοῦ 1932, στὴν Ἀθήνα. Ὅλα τὰ γνήσια ἀντίτυπα ἔχουν τὴν ὑπογραφὴ τοῦ μεταφραστῆ:

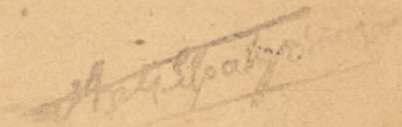

Ἀριθ. ἀντιτύπου:

2478

Γιὰ τὸ θέατρο, ἡ μετάφραση θεωρεῖται χειρόγραφο καὶ χρειάζεται ἡ ἄδεια τοῦ μεταφραστῆ γιὰ τὸ ἀνέβασμά της. Τὸ ἴδιο καὶ γιὰ κάθε ἀνατύπωση.

Printed in Greece 1932.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΤΟ ΑΘΑΝΑΤΟ ΛΥΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ

ΤΟΥ

ΠΕΡΣΥ ΜΠΥΣΣΗ ΣΕΛΛΕΫ

ΕΛΛΑΣ

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΑΠΟ ΤΟΝ

Χ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟ - ΜΙΛΑΝΟ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟ

(1930-1931)

Τ. Ε. 2Α.

ΑΘΗΝΑ - 1932

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ

ΣΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Α. - Μ. Σ.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗ

Τὸ πνεῦμα τοῦ κοσμογονικοῦ πολιτισμοῦ, ποὺ σὰν ἀνέσπερος σελαγισμὸς ἄστραψε στὸν οὐρανὸ τῆς Ἑλλάδας μὲ τὸ Χρυσὸν Αἰώνα της, γιὰ τὰ χρησιμεύει παντοτεινὰ στὴν ἀνθρωπότητα σὰν ὁδηγητικὸς φάρος, εἴτε στὶς ἐπιστῆμες, εἴτε στὶς τέχνες, εἴτε στὰ γράμματα, εἴτε στὶς κοινωνικὲς γενικὰ μορφὲς τῆς ζωῆς της,—τὸ Πνεῦμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ποὺ ἡ βάση του εἶναι ἡ ἠθικὴ καὶ πραγματικὴ ἐλευθερία, βρῆκε, ἐδῶ κ' ἑκατὸν δέκα χρόνια, τὸν ἄξιό του τὸν Πίνδαρο, ὑμνητὴ κ' ἑρμηνευτὴ μαζὶ ἀσύγκριτο: τὸ μεγάλο Ἄγγλο ποιητὴ καὶ πρωτεργάτη τῆς νεοελληνικῆς ἐλευθερίας, τὸν Πέρσυ Μπύσση Σέλλεϋ.

Γεννήθηκε στὸ Φίλντ Πλέϊς τῆς Ἀγγλίας (κομητεία Σοῦσεξ) στὶς 4 Λὐγούστου τοῦ 1792, ὅταν ἄρχιζε ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση, καὶ πέθανε ἀπὸ πνιγμὸ στὴν ἰταλικὴ θάλασσα, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1822, ὅταν εἶχε ἀρχίσει ἡ Ἑλληνική. Τριάντα μόνο χρόνων ζωή, καὶ μιὰ ἀληθινὴ μεγαλειότητα νοῦ, ψυχῆς, ἐργασίας καὶ δόξας. Ἕνα ἀληθινὰ «θεῖο φαινόμενο», ὅπως τὸν εἶπε ὁ Ροσέτι, ποὺ ξάφνισε τὸν κόσμο μὲ τὸ πέρασμά του καὶ τὸν ξαφνίζει ἀκόμη μὲ τὸ ἀσύγκριτό του φεγγοβόλημα. Τραγουδιστὴς μαζὶ καὶ προφήτης, ἄνθρωπος μαζὶ καὶ δημιουργός· ἕνας τιτάν, ἕνας ἀρχάγγελος κρατώντας τὴν πύρινη ρομφαία τῆς διπλῆς ἀποστολῆς· τῆς ἀσύγκριτης αἰθεροϋφαντης ὠδῆς καὶ τοῦ κηρύγματος τῆς ἀνθρώπινης ἐλευθερίας. Ἡ πιὸ λυρικὴ καὶ ἡ πιὸ ἀνθρωπιστικὴ καὶ φιλελεύθερη φυσιογνωμία τοῦ 19ου αἰώνα, μὲ ἄμεσο προκάτοχό της, στὸν 5ο π. Χ. αἰώνα, τὸν Αἰσχύλο. Στηριγμένος στὸν αἰώνα αὐτόν, ψήλωσε ὅσο

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

κανένας ἄλλος καὶ ὡραματίστηκε τὸν 20ὸν αἰώνα καὶ τὸ μέλλον τοῦ κόσμου. Εἶναι ὁ βάρδος τῶν μεγάλων ὁραμάτων καὶ ἀποκαλύψεων.

*

Εἶπαν πολλὰ ἐναντίο του οἱ μικροὶ κ' οἱ ἀπληροφόρητοι· τὸν ἐθαύμασαν ὅμως ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν καὶ σὰν ἄνθρωπο καὶ σὰν ποιητή, καὶ ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ ἀπὸ τὸ ἔργο του, — ἰδιαίτερα ἀπὸ αὐτό. Τοὺς πρώτους τους περνᾶ κανεὶς μὲ ἀδιαφορία· ἀνάμεσα στοὺς δεύτερους, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Μπάϊρον, τὸν Κήτς, τὸ Λεῒ Χόντ, τὸν Τρέλονυ, τὴ γυναίκα του τὴ Μαίρη, καὶ στενὸν ἄλλον κύκλο φίλων καὶ καλόπιστων βιογράφων καὶ κριτικῶν, βλέπουμε καὶ τὸν Ἀλέξανδρο Μαυροκορδάτο. Ὅλοι αὐτοὶ τὸν ἔνοιωσαν, τὸν αἰσθάνθηκαν, τὸν θαύμασαν καὶ τὸν ἀγάπησαν βαθειά· καὶ μᾶς τὸν παράδωσαν ἀτόφιον, ὅπως ἦταν *καὶ εἶναι*, στὰ μάτια τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ μας. Περσότερο ὅμως ἀπ' ὅλους αὐτούς, τὸ ἴδιο του τὸ ἔργο.

Στὸν Ἀλέξανδρο Μαυροκορδάτο, ὁ κόσμος, καὶ ἰδιαίτερα ἡ πατρίδα μας, χρωστᾶνε κάπως τὸ λυρικοδραματικὸ αὐτὸ ἀριστούργημα, πού, ὕστερ' ἀπὸ 109 χρόνια ἀπόταν γράφτηκε, εἶχα πρῶτος τὴν τιμὴ καὶ τὴ χαρὰ νὰ μεταφέρω στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα. Ἡ ἀπελευθέρωση τοῦ κόσμου ἀπὸ κάθε εἶδος ἠθικὴ καὶ πραγματικὴ σκλαβιὰ πού τὸν ἐβάραινε, καὶ πού τὸν βαραίνει ἀκόμη, — τώρα, βέβαια, πολὺ λιγότερο ἀπὸ τὸν περασμένο αἰώνα, — ἦταν τὸ ἐπίμονο ὄνειρο τοῦ μεγάλου ποιητῆ. Τὸ sine qua non πρὸς τὴν καθολικὴ αὐτὴ ἀπελευθέρωση ἦταν πρῶτα τὸ ξύπνημα τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τὸ λήθαργο πού αἰῶνες τὴν κρατοῦσε μέσα σ' αὐτὸν βυθισμένη ἡ ὑλικὴ Βία, καί, ἔπειτα, τὸ φεγγοβόλημα καὶ πάλι τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ μέσα στὸ σκοτάδι τοῦ ἀνοδήγητου κόσμου. Τὸ *ξύπνημα* αὐτὸ ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ πηγαῖα ρεῖθρα πού ἔτρεφαν τὴ γιγάντια δημιουργικὴ φαντασία τοῦ Σέλλεϋ. Μέσα στὴ συνείδησή του εἶχε ὡριμάσει ὁ πόθος νὰ δώσει, μὲ τὴν Τέχνη, καὶ μὲ τὴ Δράση, σάρκα καὶ ὀστᾶ στὸ μεγαλόπρεπο ὅραμα τῆς Ἑλλάδας, ὁδηγήτρας καὶ πάλι τοῦ κόσμου στὴ μεγάλη του ἀνάσταση. Δὲν ἔμενε παρὰ ἡ ἀφορμὴ πού θὰ τὸν ἔσπρωχνε πρὸς τὴν πραγματοποίησή του. Καὶ ἡ ἀφορμὴ δόθηκε μιὰν ἀνοιξιάτικη ἡμέρα τοῦ 1821: ὁ Μαυροκορδάτος ἐπισκέφθηκε τὸν ποιητὴ στὴν Πίζα τῆς

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ἰταλίας, ὅπου ἔμενε τότε μαζί μὲ τὴ γυναίκα του καὶ ἀνάμεσα σ' ἕναν στενὸ μὰ διαλεχτὸν κύκλο φίλων.

Ὁ Ἕλληνας πολιτικὸς εἶχε ζητήσει τὴ γνωριμία τοῦ Σέλλεϋ ἀπὸ πολιτικὴ σκοπιμότητα: δὲν ἤξαιρε καλὰ ἀκόμη τὴ μεγάλη αὐτὴ ποιητικὴ φυσιογνωμία, καὶ νόμιζε πὼς θὰ τὴν κατηχοῦσε στὸ σκοπό του, γιὰ νὰν τὴ μεταχειριστεῖ γι' αὐτόν· γιατὶ ἡ Ποίηση, τότε, ἦταν τὸ πολυτιμότερο καταφύγιο τοῦ κάθε δυναστευόμενου λαοῦ, καὶ οἱ μεγάλοι της ἀντιπρόσωποι, οἱ ποιητὲς γενικά, ἦταν, σύμφωνα μὲ τὴ φράση τοῦ ἴδιου τοῦ Σέλλεϋ, ποὺ εἶχαν γιὰ δόγμα τους καὶ οἱ πολιτικοὶ τοῦ καιροῦ ἐκείνου: «σάλπιγγες ποὺ σημαίνουν τὸν ἀγώνα, ἀγνωστοι νομοθέτες τοῦ Κόσμου». Καὶ σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς σάλπιγγες αὐτές, σ' ἕναν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς νομοθέτες, παρουσιάστηκε ὁ Μαυροκορδάτος, χωρὶς νὰ ξαίρει καλὰ-καλὰ πὼς μέσα στὴ συνείδηση τοῦ μεγάλου ἐκείνου Ἄγγλου ὁ σκοπός του ἦταν προκαταβολικὰ πληρωμένος. Παρουσιάστηκε, κ' ἔδωσε στὸ Σέλλεϋ τὸ χαρτὶ ποὺ κρατοῦσε στὸ χέρι: Ἦταν ἡ γνωστὴ προκήρυξη τοῦ Ὑψηλάντη· τὸ χαρτὶ ἐκεῖνο...

*

Ὁ Σέλλεϋ τὸ πῆρε· τὸ ἄνοιξε μὲ τρεμάμενο χέρι· τὸ διάβασε. Ἡ ὄψη του ἄλλαξε χίλια χρώματα, τὸ στῆθος του φούσκωσε σὰν πελαγίσιο ρεῖθρο στὸ ξαφνικὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου, τὰ μάτια του ἄστραψαν ἀπὸ ἐνθουσιασμό: Ὦ! ἡ Ἑλλάδα, «ἡ ἅγια γῆ τῆς καρδιᾶς καὶ τῆς διάνοιάς του», ὅπως τὴν ἔλεγε, ξανάβρισκε τὴν παλιὰ φλόγα της, ξυπνοῦσε πιὰ ἀπὸ τὸ λήθαργο, ἔσπαζε τὶς ἁλυσίδες τῆς σκλαβιᾶς της! Ἦταν ἀλήθεια, πραγματικότητα, λοιπόν, τὸ μεγάλο του ὄνειρο! Γρικλίζοντας ἀπὸ συγκίνηση, κατάχλωμος, χωρὶς νὰ πεῖ λέξη στὸ Μαυροκορδάτο ποὺ τὸν ἐκοίταζε συγκινημένος βαθειὰ κι αὐτός, τρέχει πρὸς τὴ γυναίκα του καὶ τῆς φωνάζει ἑλληνικά, μὲ κομμένη φωνή:

—Μαρία! Μαρία!.. Μάντις εἶμ' ἐσθλῶν ἀγώνων!

Ἡ προφητεία κι ὁ ὁραματισμὸς τῆς συνείδησής του φωτίζονταν τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἀπὸ τὴν ὑπέρτατη χαρὰ τῆς ὡριαίας ἀλήθειας: ἡ Ἑλλάδα εἶχε ξυπνήσει· εἶχε γίνει, ἔτσι, τὸ πρῶτο βῆμο πρὸς τὸ μεγάλο του ὄνειρο. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἔρχεται σὰν κεραυνός: Φλογισμένος ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν ὁ ποιητής, κάθεται ἀμέ-

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

σως καὶ σχεδιάζει τὸ ἀριστούργημά του (Ἄνοιξη τοῦ 1821). Τὸ γράφει τὸ φθινόπωρο· καὶ τὸ δημοσιεύει τὴν ἄλλη Ἄνοιξη (1822), λίγους μῆνες πρὶν ἀπὸ τὸν ξαφνικὸ καὶ δραματικό του θάνατο, ἀφιερωμένο στὸ Μαυροκορδάτο.

*

Ἕνα ἀλαβάστρινο κομμάτι στὸ ἀέτωμα τοῦ γιγάντιου πνευματικοῦ οἰκοδομήματος τοῦ Σέλλεϋ εἶναι τὸ ἀθάνατο αὐτὸ λυρικὸ δρᾶμα. Μάταια θὰ ζητήσει κανεὶς νὰ βρεῖ, γιὰ σύγκριση, ἄλλο παράλληλό του σὲ ὅλους τοὺς χριστιανικοὺς αἰῶνες: Ὄχι μόνο γιατὶ τὸ παράλληλό του αὐτὸ ἔργο βρίσκεται στὸν 5ο πρὸ Χριστοῦ αἰώνα (οἱ «Πέρσες» τοῦ Αἰσχύλου), μὰ καὶ γιατὶ ὁ λυρισμός του εἶναι τόσο μεγαλόστομος, τόσο πολύηχος, ὁρμητικὸς κ' αἰθεροφτέρωτος, οἱ εἰκόνες του τόσο πυκνές, σὰν ἀδιάκοπες, πολύχρωμες, θαμπωτικὲς ἀστραπὲς θυελλόπνοης νύχτας, ἢ σὰν τὴν πλατειὰ ὁλοκάθαρη φεγγοβολὴν ἡμέρας καλοκαιρινῆς, καὶ τόσο *ἐσωτερικὲς* (οἱ ἰδέες καὶ τὰ συναισθήματα ἑρμηνεύονται σ' αὐτὲς μὲ τὰ πράγματα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου), ποὺ μόνο μὲ τὸν πλατὺ οὐρανό, μὲ κυκλώνα, μὲ κατακλυσμό, ἢ μὲ τ' ὅραμα καὶ μὲ τὴν ἁρμονία τοῦ μεγάλου Παντός, θὰ μποροῦσε νὰ συγκριθεῖ. Ἡ «Ἑλλὰς» εἶναι μιὰ αἰσθητικὴ συνέχεια, ἕνα παρακλάδι τοῦ μεγάλου ποταμοῦ τῆς λυρικῆς χαρᾶς καὶ τοῦ πνευματικοῦ θριάμβου ποὺ ἄπλωσε ὁ Σέλλεϋ μὲ τὸ κορυφαῖο του ἔργο (ποὺ καὶ τὸν ἀπαθανάτισε): τὸν «Προμηθέα Λυόμενο».

Ὅλα μέσα στὴν «Ἑλλάδα», πρόσωπα, ἰδέες, ὕφος, οἱ ἦχοι ἀκόμη τῶν στίχων, εἶν' ἑρμηνευτικά, — σύμβολα τῆς πολυσύνθετης καὶ πολύχρωμης φύσης, τῆς ἀνθρώπινης ὀντότητας καὶ τοῦ ἀνώτερου προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐλευθερία καὶ Ἀλήθεια εἶν' ἡ διπλὴ ψυχὴ τοῦ ἔργου· ἡ ἱστορία εἶναι ἡ πρόφαση τῶν κυριάρχων αὐτῶν δυναμεων. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἡ μήτρα ποὺ τοὺς δίνει τη μορφή. Καὶ μέσα στὸ πλαίσιο αὐτό, κινιοῦνται καὶ σκέπτονται καὶ δροῦν τὰ πρόσωπα, — ἀντιθέσεις τῶν αἰωνίων νόμων τῆς ζωῆς: ὁ σουλτάνος Μαχμοὺτ (τὸ πνεῦμα τῆς Βίας καὶ τοῦ Θεσμοῦ), ὁ ἔμπιστός του Χασὰν (ἡ ἀντίδραση τῆς φυσικῆς ἀλήθειας στὸ πεῖσμα τῆς συμβατικῆς ψευτιᾶς), ὁ μάγος Ἀχάσβερος (ἡ ἐλευθερη, ἡ πλατειά, ἡ παντοδύναμη κ' αἰώνια σκέψη), τὸ Φάντασμα τοῦ Μωαμεθ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

τοῦ Β' (ὁ πόνος τῶν μικροτήτων καὶ τῶν παθῶν τοῦ θνητοῦ ἀτόμου ἀνάμεσα στὴν πλατωσιὰ καὶ τὴν ἰσονομία τῆς ἀθανασίας), καὶ τέλος, ὁ θαυμάσιος Χορὸς ἀπὸ Σκλάβες Ἑλληνοπούλες, ἐνσαρκωτικὲς ἀντότητες τῶν φεγγοβολημάτων, τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν σκιῶν τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ ἀνθρωπιστικοῦ μαζὶ δράματος.

Αὐτὴ ἡ ἰδέα τοῦ γενικοῦ βάθους τοῦ ἔργου. Ἡ ἀναγκαστικὰ κολακευτικὴ συμπεριφορὰ τῶν σκλάβων ἀντίκρυ στὸν τύραννο, οἱ γογγυσμοί τους στὶς στιγμὲς τῆς μοναξιᾶς τους, ἡ ψυχολογία τῶν ἐπαναστατημένων Ἑλλήνων καὶ τῆς πολιτικῆς τῶν τότε κυριάρχων τοῦ κόσμου, τὰ μηνύματα, τὸ ἕνα πάνω στ' ἄλλο, τῶν πράτων ἑλληνικῶν θριάμβων (ποὺ εἶχαν ἐξαιρετικὰ ἠθικὴ σημασία, γιατ' ἦταν θρίαμβοι περσότερο τῆς ψυχῆς καὶ λιγότερο τῶν ὅπλων ἐνάντια στὴν ὑλικὴ βία), τὸ Δραγατσάνι, οἱ πρῶτες ναυμαχίες τοῦ Αἰγαίου,— ὅλ' αὐτὰ ξετυλίγονται ἀπάνω σὲ ὑπέροχο ψυχοαναλυτικὸ ἐπίπεδο δραματικῆς καὶ λυρικῆς ὁμορφιᾶς, καὶ συμπληρώνουν τὸ βάθος, γιὰ νὰ τελειώσουν μὲ τὴ συντριβὴ τοῦ Μαχμούτ (τοῦ Πνεύματος τῆς Βίας, ὅπως εἴπαμε) κάτω ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ Πνεύματος τῆς Ἀλήθειας, ποὺ ἑρμηνεύει ὁ Χορὸς μὲ τὴ λυρικὴ του ἀποκορύφωση στὸ προφητικὸν δραμα τῆς ἑλληνικῆς καὶ παγκόσμιας ἀνάστασης.

*

Ὁ Σέλλεϋ δὲν εἶναι πολλὰ χρόνια γνωστὸς στὴν Ἑλλάδα. Ἀντίθετα ἀπὸ τὸ φίλο του τὸ Μπάϊρον, ποὖναι περσότερο ἐδῶ κάτω γνωστὸς παρὰ στὸν ἴδιο του τὸν τόπο. Ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, ἡ αἰτία εἶναι ὁ θάνατος, ποὺ τοῦ ματαίωσε τὸ σχέδιό του νὰ κατέβει κι αὐτὸς στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ τῆς ἀφιερώσει καὶ ὅλη του τὴ δράση, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν τέχνη του, ὅπως ἔκανε καὶ κεῖνος· καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἡ ὑψηλή, βαθειὰ καὶ πολυσύνθετη ποίησή του, πού, γιὰ τὶς δυσκολίες της αὐτές, δὲν εὕρισκε εὔκολα ἑρμηνευτὲς στὶς ἄλλες γλῶσσες καὶ φυσικὰ καὶ στὴν ἑλληνική.

Ἕνα μικρὸ ποσοτικὰ μὰ μεγάλο ποιοτικὰ λυρικό του ποίημα (ἡ περίφημη Ὠδὴ στὸν Κορυδαλλό)· ἕνα κομματάκι ἀπὸ τὴν Ι πράξη τοῦ ἀριστουργήματός του «Προμηθέας Λυόμενος» (μεταφρασμένο, μὰ ἀφημένο ἀδούλευτο, ἀπὸ τὸ μακαρίτη Μαβίλη)· κ' ἕνα πρόχειρο γενικὸ βιογραφικὸ σημείωμα, δημοσιευμένο σ' ἕναν παλιὸ τόμο τοῦ «Παρνασσοῦ»: αὐτὰ μόνο ἦταν γνώριμα σ' ἕναν

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

στενώτατο κύκλο Ἑλλήνων ἀπ' ὅλο τὸ τεράστιο ἔργο καὶ τὴν πολυκύμαντη ζωὴ τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ αὐτοῦ γίγαντα τοῦ 19ου αἰώνα εἰδικά, καί, γενικά, ὅλου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου! Καμμιὰ ἄλλη συστηματικὴ προσπάθεια.

Ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια ὅμως (ὁ ἀναγνώστης ἂς συχωρέσει τὴν περιαυτολογία αὐτή), ὁ βαθὺς θαυμασμὸς γιὰ τὴν πλατωσιὰ τῆς σκέψης, γιὰ τὴν κλασικότητα τῆς τέχνης, καὶ γιὰ τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὸ ἠθικὸ ὕψος τῆς ζωῆς τοῦ Σέλλεϋ, μὲ τύλιξε μέσα στὰ χρυσά του τὰ δίχτυα καὶ μ' ἔσπρωξε συστηματικὰ στὴ μελέτη καὶ στὴν ἐργασία γιὰ τ' ὁλοκληρωτικὸ φανέρωμα τοῦ Ποιητῆ καὶ στὸν τόπο μας, πού, ὡστόσο, χρωστάει πολὺ καὶ σ' αὐτὸν τὴν ἀνεξαρτησία του: Ἂς μὴν ξεχνοῦμε τὸ Ἀγγλικὸ Φιλελληνικὸ Κομιτάτο, ποὺ ἔδωσε τὸ χρῆμα του στὸν Ἀγῶνα, ποὺ ξεψυχοῦσε ἀπὸ ἔλλειψη πόρων, καὶ ποὺ εἶν' ἀποτέλεσμα, μπορεῖ νὰ πεῖ ὅποιος ξεψαχνίζει τὴν ἱστορία, τῆς ἀκοίμητης προσπάθειας τοῦ μεγάλου ποιητῆ.

Ἔγραψα, ἔτσι, ἕναν βιογραφικὸ κ' ἕναν τεχνοκριτικὸ γι' αὐτὸν τόμο. Ὁ πρῶτος, δημοσιεύθηκε, ἐδῶ καὶ δέκα πέντε χρόνια, σὲ κάποιο καλὸ ἐπαρχιακὸ περιοδικό· ξαναδημοσιεύθηκε, ὕστερ' ἀπὸ δυὸ χρόνια, σὲ κάποια ἀπογευματινὴ ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα· κ' ἔπειτα ἕνα μεγάλο κομμάτι του, στὸ «Νουμᾶ» τοῦ μακαρίτη Ταγκόπουλου. Ἀκολούθησαν σχετικὰ ἄρθρα μου καὶ τρεῖς ὁμιλίες μου. Ἡ κυριώτερη ὅμως προσπάθεια γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ σκοποῦ μου εἶναι ἡ μετάφραση τριῶν ἀπὸ τὰ μεγάλα ὥριμα ἔργα του: Τὸ ἕνα, εἶναι τὸ ἐπικολυρικό του ποίημα «Ἄλάστωρ, ἢ τὸ Πνεῦμα τῆς Μοναξιᾶς»· τὸ ἄλλο, ἡ φρικιαστικὴ πεντάπραχτη τραγωδία του «Οἱ Τσέντσι»· καὶ τὸ τρίτο, τώρα τελευταῖα, ἡ «Ἑλλάς». Ἔτσι ὁ Σέλλεϋ, καὶ σὰν ἄνθρωπος, καὶ σὰν φιλλέληνας, καὶ σὰν ποιητὴς (καὶ στὴ λυρική, καὶ στὴν ἐπική, καὶ στὴ δραματική του μορφή), δίνεται καὶ στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα. Ἐκδότες ὅμως καὶ θέατρα (καὶ τώρα τελευταῖα, ὅπως γνωστό, καὶ τὸ Ἐθνικὸ) δὲν εἶχαν, φαίνεται, τὸ ἀπαιτούμεεο ἀνάστημα γιὰ νὰ καταπιαστοῦν μ' ἕναν δυσκολοεμπορεύσιμο καὶ δυσκολοερμήνευτο Γίγαντα (δὲν τοὺς ἀδικῶ καὶ τόσο, ἀφοῦ κ' ἡ ἴδια ἡ Ριστόρι ὑποχώρησε τρομαγμένη μπροστὰ στοὺς «Τσέντσι» του), κ' ἔτσι, ὡς τὴ στιγμή, ὁ γνωστὸς πιὰ στὴν ἀνθρώπινη ὑπόστασή του Σέλλεϋ ἔμεινε ἄγνωστος στὴ μεγάλη του ποιητικὴν ὑπόσταση.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ἀλλὰ ὁ τροχὸς ἐγύρισε: Ἡ «Ἑλλάδα» του φανερώνεται τώρα, καί, μαζὶ μ' αὐτό, ἐπανορθώνετ' ἔτσι κ' ἡ ἀδικία, γιὰ νὰ μὴν πῶ ἀχαριστία, ποὺ ἔδειξαν οἱ νεώτεροι Ἕλληνες στὸ μεγάλον, ὅσον κανένας ἄλλος, ἐργάτη καὶ ψάλτη αὐτὸν τῆς ἐλευθερίας τους.

Τὴ μετάφρασή μου δὲ θὰ τὴν κρίνω, βέβαια, ἐγώ. Μπορῶ ὅμως νὰ πῶ δυὸ λόγια γιὰ τὶς ἀβυσσαλέες συναισθηματικές, φραστικὲς καὶ τεχνικὲς δυσκολίες τοῦ Σέλλεϋ, πού, γιὰ νὰ τὸν ἀποδώσει μιὰ ἄλλη ξένη ἀπὸ τὴ δική του γλῶσσα, πρέπει ν' ἀποφεύγει νὰ τὸν μεταφράζει παντοῦ λέξη μὲ λέξη καὶ νὰ προσπαθεῖ νὰ τὸν ἑρμηνεύει ποιητικὰ ἐκεῖ ὅπου τὸ ὑφασμένο ἀπὸ φῶς κ' αἰθέρα ὕφος του ἀπαιτεῖ, γιὰ νὰ μὴν ἐξατμισθεῖ, ν' ἀποδίνεται σὲ πνεῦμα μόνο καὶ συναίσθημα, ντυμένο μὲ τὴν αἰσθητικὴ ζωντάνεια τῆς γλώσσας ποὺ τὸ ἑρμηνεύει.

Ἀθήνα, 27 Αὐγούστου 1932

Α. - Μ. ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΑΦΙΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΛΟΓΟΣ
ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ

«Μάντις εἰμ' ἐσθλῶν ἀγώνων»
(Οἰδ. ἐπὶ Κολ.)

Στὸν Ἐξοχώτατο ***ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟ,***
τέως ὑπουργὸ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Βλαχίας,
τὸ δρᾶμα «Ἑλλὰς» ἀφιερώνεται,
σὰν ἀδύναμη ἀπόδειξη
τοῦ θαυμασμοῦ, τῆς συμπάθειας καὶ
τῆς φιλίας τοῦ συγγραφέα.

Πίζη, 1 τοῦ Νοέμβρη - 1821

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ ποίημα «Ἑλλάς», γραμμένο κάτω ἀπὸ τὴν ὑποδολὴ τῶν γεγονότων τοῦ καιροῦ μας, στηρίχτηκε στὴν προσωπικὴ ἀπέραντη συμπάθεια ποὺ αἰσθάνεται ὁ ποιητὴς του γιὰ τὴν ὑπόθεση ποὺ ἀνάλαβε νὰ τραγουδήσει.

Τὸ θέμα δὲ μποροῦσε νὰ ξετυλιχτεῖ παρὰ μὲ λυρικὸν τρόπο μονάχα. Εἶπα τὸ ποίημα αὐτὸ *δρᾶμα* γιὰ τὰ δραματικὰ ἐπεισόδια ποὺ φανερώνονται σ' αὐτό. Ἡ ποιητική μου αὐτὴ «ἄδεια» δὲν εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν «ἄδεια» ἄλλων ποὺ εἶπαν τὰ ἔργα τους ἔτση, μόνο καὶ μόνο γιατὶ τὰ χώρισαν σὲ ξώδεκα ἢ σὲ εἴκοσι τέσσερα βιβλία.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Πήρα γιά ὑπόδειγμά τους «Πέρσες» τοῦ Αἰσχύλου, ἂν κι ὁ μεγάλος ἀγώνας ποὺ ἀρχίζει τώρα στήν Ἑλλάδα, δὲ μπορεῖ νά τελειώσει μὲ καταστροφή ὁμοια μὲ τοῦ Ξέρξη καὶ τῶν Περσῶν του. Περιωρίστηκα νά ξετυλίξω τὸ θέμα μου μὲ λυρικὲς εἰκόνες καὶ νά χαράξω ἀπάνω στὸ παραπέτασμα τοῦ μέλλοντος ἀόριστες καὶ φανταστικὲς μορφὲς ποὺ ὑποβάλλουν τὸν τελικὸ θρίαμβο τῆς Ἑλλάδας, ἕνα κομμάτι τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀναμόρφωσης τοῦ κόσμου.

Τὸ δράμα (ἂν πρέπει νά ὀνομαστεῖ ἔτσι) εἶναι, ὡστόσο, τόσο ἄτεχνο ποὺ ἀμφιβάλλω ἂν, ἀπαγγελλόμενο, τά «Διονύσια», κάπου στήν Ἀττική, θά μποροῦσε νά γίνει δεκτὸ γιά «τράγου ὠδή». Καὶ ὅμως, στὸ πεῖσμα τῆς δυσκολίας τοῦ θέματος, πρέπει νά ὁμολογήσω πώς ἐπέτυχε περσότερο ἀπ' ὅσο περίμενα.

Γιά τὶς λεπτομέρειες τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ ἀγώνα ποὺ εἶναι ἡ βάση τοῦ ποιήματος, στηρίχτηκα σὲ δημοσιογραφικὲς πληροφορίες. Οἱ ἀναγνῶστες ἂς μὲ συγχωρέσουν γι' αὐτό. Πριν νά τελειώσει ὁ πόλεμος, δὲν εἶν' εὔκολο, βέβαια, νά χαζέψει κανεὶς τ' αὐθεντικὰ ἐκεῖνα στοιχεῖα ποὺ ἀπάνω τους στηρίζεται ἡ ἱστορία· μὰ οἱ ποιητὲς ἔχουν τὰ προνόμιά τους· ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ αὐτό, οἱ ἡρωισμοὶ τῶν Ἑλλήνων — ποὺ πῆραν ὡς τή στιγμὴ πολλὲς ναυτικὲς νίκες — εἶναι πραγματικοί, κι ἂν νικήθηκαν στή Βλαχία, ἡ ἥττα τους αὐτή, ὕστερ' ἀπὸ ἀπερίγραπτην ἡρωϊκὴ ἀντίσταση, ἀξίζει περσότερο ἀπὸ νίκη.

Ἡ ἀπάθεια τῶν κυβερνητῶν τοῦ πολιτισμένου κόσμου γιά τὴν ἐκπληκτικὴν ὑπόθεση τῶν ἀπογόνων τοῦ ἔθνους ποὺ σ' αὐτὸ χρωστᾶνε τὸν πολιτισμό τους καὶ ποὺ ζωντανεύει τώρα ἀπὸ τὴ στάχτη τῶν χαλασμάτων του, εἶν' ὁλότελ' ἀνεξήγητη καὶ στὸν πιὸ ἁπλὸ ἀκόμη θεατὴ τῶν πραγμάτων τοῦ θνητοῦ αὐτοῦ κόσμου. ***Ὅλοι εἴμαστε Ἕλληνες:*** Οἱ νόμοι μας, ἡ φιλολογία μας, ἡ θρησκεία μας, οἱ τέχνες μας, ἔχουν τὶς ρίζες τους στήν Ἑλλάδα. Γιατί, χωρὶς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Ρώμη, ἡ ὁδηγήτρα, ἡ καταχτήτρα, ἡ μητρόπολη τῶν προγόνων μας, δὲ θά μποροῦσε νά σκορπίσει κανένα φῶς, καὶ μεῖς ἀκόμη θὰμαστε εἰδωλολάτρες καὶ ἄγριοι.

Ἡ μορφὴ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ἔφτασαν τὴν τελειότητά τους στήν Ἑλλάδα, ποὺ ἀποτύπωσε τὴν εἰκόνα της στὰ τέλεια ἐκεῖνα ἔργα, ποὺ μὲ τὰ κομμάτια τους καὶ μόνο κάνουν τὴν νεώτερη τέχνη ν' ἀπελπίζεται, καὶ ποὺ ἔσπρωξαν ἀτέλειωτα, μέσ' ἀπὸ ἀμέτρητα

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

κανάλια ἀδιόρατης ἐνέργειας, στὴν ἐξευγένιση καὶ στὴ χαρὰ τὸ ἀνθρώπινο γένος ὡς τὴ συντέλειά του.

Ὁ νεώτερος Ἕλληνας εἶναι ἀπόγονος τῶν ὀξασμένων ἐκείνων ὄντων ποὺ ἡ φαντασία τους δὲ μπορεῖ νὰ μοιάζει μὲ τὴ δική μας, κ' ἔχει κληρονομήσει ἀπὸ αὐτὰ τὴν ἴδια εὐαισθησία καὶ γρηγοράδα στὴν ἀντίληψη, τὸ ἴδιο θάρρος καὶ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμό. Ἂν, σὲ πολλὲς στιγμές, ἠθικὰ καὶ πολιτικὰ σκλάβος, φαίνεται ἐλαττωμένος καὶ ξεπέφτει χαμηλότερα κι ἀπὸ αὐτὸ ἀκόμη τὸ κοινὸ ἐπίπεδο τοῦ συνειθισμένου ξεπεσμοῦ, ἂς θυμηθοῦμε πὼς ἡ διαφθορὰ τοῦ καλλίτερου κάνει τὸ χειρότερο καὶ πὼς αὐτὲς οἱ κακὲς συνήθειες, ποὺ χουν ἄμεση σχέση μὲ τὴν κακή κοινωνική του κατάσταση, θὰ πάψουν μόλις ἡ σχέση αὐτὴ κοπεῖ. Οἱ Ἕλληνες, ἀλήθεια, πέρασαν ἀπὸ σοβαρὲς μεταβολές: Τὸ ἄνθος τῶν νέων τους ποὺ γύρισαν στὴν πατρίδα τους ἀπὸ τὰ πανεπιστήμια τῆς Ἰταλίας, Γερμανίας καὶ Γαλλίας, δίδαξαν στοὺς συμπατριῶτες τους τὰ ἐξαγόμενα τῆς κοινωνικῆς ἐκείνης τελειότητας ποὺ εἶχε ἀναβλύσει ἀπὸ τοὺς προγόνους των. Τὸ Σχολειὸ τῆς Χίου εἶχε, πρὶν ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση, ὀχτακόσιους σπουδαστές, καὶ, ἀνάμεσα σ' αὐτούς, καὶ πολλοὺς Γερμανοὺς κι Ἀμερικανούς. Ἡ γενναιοδωρία κ' ἡ ἐνεργητικότητα πολλῶν Ἑλλήνων πριγκήπων κ' ἐμπόρων ποὺ ἐργάστηκαν γιὰ τὸ ζωντάνεμα τῆς πατρίδας τους μὲ πνεῦμα καὶ σοφία ἀσύγκριτη, εἶναι ἀνώτερες ἀπὸ κάθε παίνεμα.

Ὁ Ἄγγλος ἀφήνει τοὺς δυνάστες κυβερνῆτες του νὰ κινιοῦνται, σύμφωνα μὲ τὰ αἰσθήματά τους καὶ ἀντάμα μὲ τοὺς Τοῦρκους, ἐνάντια στοὺς Ἕλληνες, καὶ λεκιάζει τὄνομά του μὲ τὴ συμμαχία του μὲ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ.

Ἡ Ρωσία θέλει νὰ καταχτήσει κι ὄχι νὰ ἐλευθερώσει τὴν Ἑλλάδα· εὐχαριστιέται νὰ βλέπει τοὺς Τούρκους, τοὺς φυσικοὺς ἐχθρούς της, καὶ τοὺς Ἕλληνες, τοὺς δικούς της μελλοντικοὺς σκλάβους, ν' ἀδυνατίζουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον ὥσπου νὰ πέσουν, εἴτε ὁ ἕνας, εἴτε κ' οἱ δυό, μέσα στὰ δίχτυα της. Ἡ φρόνιμη καὶ γενναία πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας ἔχει σκοπὸ νὰ ἐλευθερώσει τὴν Ἑλλάδα, μὰ γιὰ νὰν τὴ μεταχειριστεῖ ἐνάντια στὴ Ρωσία καὶ Τουρκία. Πότε ὅμως οἱ δυνάστες τῶν λαῶν στάθηκαν γενναῖοι καὶ δίκαιοι;

Ἡ Ἱσπανικὴ χερσόνησο εἶν' ἐλεύθερη πιά. Ἡ Γαλλία εἶν' ἡσυχη τώρα ἀπὸ τὴν κατάχρηση ποὺ ἡ ἀδύναμη κ' ἡ ἀσύσκη κυβέρνησή

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

της ἀνώφελα δοκιμάζει ν' ἀναστήσει. Τό σπέρμα τοῦ αἵματος καὶ τῆς δυστυχίας σπάρθηκε στήν Ἰταλία, καὶ μιά ρωμαλεώτερη φυλή ἑτοιμάζεται νά θερίσει τόν καρπό. Ὁ κόσμος περιμένει μονάχα τήν εἴδηση τῆς ἐπανάστασης στή Γερμανία, γιά νά ἰδεῖ τούς τυράννους, πού ὑψώθηκαν ἀπάνω στή ραθυμία τοῦ λαοῦ, νά πέφτουν ξαφνικά καὶ νά συντρίβουνται γιά νά μή ξαναστηκωθοῦν ποτέ. Θά γνωρίζουν καλά οἱ χαλαστὲς αὐτοὶ τοῦ ἀνθρώπινου γένους τόν ἐχθρό τους, ἀφοῦ ἐξηγοῦν τό σήκωμα τῆς Ἑλλάδας μὲ τό ἴδιο πνεῦμα πού μπροστά σ' αὐτό τρέμουν σ' ὅλη τήν ἄλλη Εὐρώπη· κι ὁ ἐχθρός αὐτός θά γνωρίζει καλά τή δύναμη καὶ τήν πονηρία τῶν ἀντιπάλων του, καὶ περιμένει τή στιγμή τῆς ἀδυναμίας καὶ τοῦ χωρισμοῦ των, γιά νά τούς ξεκολήσει τά ματοβαμμένα σκῆπτρα ἀπό τά νῦχια τους.

PERCY B. SHELLEY

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΜΑΧΜΟΥΤ
ΧΑΣΑΝ
ΝΤΑΟΥΤ
ΑΧΑΣΒΕΡΟΣ
ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΜΩΑΜΕΘ ΤΟΥ Β΄

Χορὸς ἀπὸ Σκλάβες Ἑλληνοποῦλες. Ἄγγελοι, Σκλάβοι, Στρατιωτικοί.

Ἡ σκηνὴ στὴν Πόλη. Ὥρα: λιοβασίλεμα.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΣΚΗΝΗ:

Ταράτσα στὸ παλάτι τοῦ *Μαχμούτ*. Ὁ σουλτάνος κοιμᾶται. Ἕνας Ἰνδὸς σκλάβος στέκεται δίπλα στὸ στρῶμα του.

ΧΟΡΟΣ ΑΠΟ ΣΚΛΑΒΕΣ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΕΣ

Μοσκάνθη ἀπὰ στὸν ὕπνο σου
Οἱ σκλάβες σου σκορπᾶνε·
Τὰ Ἰνδιάνικα τὰ κύματα
Σοῦ τἄφεραν, Σουλτάνε.
Καθὼς κοιμᾶσαι ἀνήσυχος,
Γαληνεμένος γίνου·
Μὴ μοιάσεις μὲ τὸν ὕπνο μας,
Τὸν ἀδερφὸ τοῦ Θρήνου!

Ο ΙΝΔΟΣ

Μακρυά, βραχνάδες ἄπρεποι!
Φαντάσματα, μακρυά του!
Βαθύφωτα, ὅπως ὁ οὐρανός,
Ἂς εἶναι τὰ ὄνειρά του!
Σὰν ἔρωτας, σὰ θάνατος,
Σὰ νύχτα καλοκαῖρι,
Ἂς εἶναι ὁ ὕπνος του ἀπαλός, –
Νύχτα χωρὶς ἀγέρι.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ο ΧΟΡΟΣ

Κοιμήσου! Τὸ τραγούδι μας
Πάει ἁπαλὰ ἁπλωμένο
Κάποτε μιὰ Σαμιώτισσα
Τόπε κι αὐτὴ θλιμένο:
Εἶχε ὁ ἀκριβός της κοιμηθῇ,
Μ' ἄλλους πολλοὺς ἀντάμα.
Τὸν ὕπνο τὸν ἀξύπνητον
Ὅπου δὲν ἔχει κλάμα.

ΙΝΔΟΣ

Γγίζω τ' ὠχρό σου πρόσωπο,
Καὶ δίπλα σου ἀνασαίνω·
Κάθε χαρά μου σβύστηκε
Κι ἀπὸ καημὸ πεθαίνω.
Ὤ, νὰ μποροῦσες νἄβρισκες
Μιὰν ὥρα νὰ ἡσυχάσεις, –
Γλυκὰ καὶ σὺ νὰ κοιμηθεῖς
Κ' ἔτσι ν' ἀποξεχάσεις!

ΧΟΡΟΣ

Μίλα σιγά: τὰ λόγια μας
Μπορεῖ καὶ νὰ γροικιοῦνται:
Σὰν ἡ Συνείδησι ξυπνᾶ
Κ' οἱ τύραννοι κοιμοῦνται,
Ἄγρυπνη μένει ἡ Ἐλευτεριά.
Σιγὰ ἡ φωνή σου ἂς βγαίνει, –
Καὶ σὰ φωτιὰ θὰ ξεχυθεῖ
Στὴ γῆ τὴν παγωμένη.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΗΜΙΧΟΡΙΟ Ι

Μορφὴ ν' ἀλλάξει ἡ ζωὴ μπορεῖ, χωρὶς καὶ νὰ περάσει·
Ἡ ἐλπίδα ν' ἀπογαρκωθεῖ, χωρὶς ζωὴ νὰ χάσει·
Μπορεῖ κ' ἡ ἀλήθεια νὰ κρυφτεῖ - κ' ἡ ἀγάπη νὰ μικρύνει,
Μὰ ἀπ' τὴν παλιὰ τὴ φλόγα τους κάτι θὲ ν' ἀπομείνει.

ΗΜΙΧΟΡΙΟ ΙΙ

Ἂν δὲ χαρίσει ἡ Ἐλευτεριὰ τὴ φωτερὴ ψυχή της,
Τὰ ὁλόλαμπρά της χρώματα, τὴ μαντικὴ πνοή της,
Ἡ ζωὴ εἶναι τάφος σκοτερός, ἡ ἀλήθεια ἔν' ἅγιο ψέμα,
Κ' ἡ ἀγάπη πόθος μυστικὸς μακρυὰ ἀπὸ κάθε βλέμμα.

Ο ΧΟΡΟΣ

Μέσα στοῦ Κόσμου τὴν αὐγὴν ἀπὸ τοῦ Χάους τὰ βύθη,
Τοῦ Θεοῦ ἡ Πνοὴ ξεδίπλωσε τῆς Λευτεριᾶς τὸ σῆμα·
Μέσ' ἀπ' τὶς δίπλες του ἔφυγαν, σὰ φοβισμένο κῦμα,
Τῆς Βίας τὰ ὄρνια, σὰ σεισμὸς μπροστά τους ν' ἀπολύθη.
Ἔτσι ἀπ' τοῦ Χρόνου τὴν αὐγὴ τὴ θυελλοσαλεμένη,
Ξεπήδησε τῆς Λευτεριᾶς κ' ἔλαμψε ξάφνου ἡ φλόγα:
Ἡ λάμψη της ποὺ ἀνάβλυζε, γάλα ἀπὸ μάνας ρόγα,
Στὶς Θερμοπύλες ἄπλωσε, στὸ Μαραθώνα βγαίνει.
Ἡ δόξα ἀρχίζει φτερωτή, σὰν τὸν ἀϊτὸ ἀπὸ ράχη,
Ἀπ' τοὺς Φιλίππους νὰ πετάει σὲ Φλωρεντία, Μιλάνο,
Ἔξω ἀπὸ τόπο καὶ καιρό, δίχως πατρίδα νἄχει,
Τρέχει παντοῦ ὥσπου ἁπλώνεται νύχτα στὸν κόσμο ἀπάνω.
Μὰ δὲν ἀργεῖ καινούργιο φῶς νὰ λάμψει στὸ σκοτάδι:
Δεύτερος ἥλιος τὴ θερμὴν ἐσκόρπισε φωτιά του·
Ἀπ' τὰ ὠκεάνεια τὰ νερὰ ξεπρόβαλε ἡ θωργιά του,
Καὶ τῆς Γαλλίας φώτισε τὸ ματωμένο βράδυ.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Κρύφτηκε μὰ δὲ σδύστηκεν ἡ Ἐλευτεριὰ ἀγριεμένη
Ἀλλοῦ πετᾶ, ἀπ' τὴ Γερμανία στὴν Ἱσπανία πέρα.
Καθὼς αἰτὸς ποὺ ἀνώφελα, πετώντας στὸν ἀγέρα
Ἀνάμεσ' ἀπ' τὴ θύελλα τὴ βουνογεννημένη,
Ζητάει τροφὴ τὴν πεῖνα του λίγο γιὰ νὰ μερώσει:
Ἔτσι πετάει κ' ἡ Ἐλευτεριὰ πετάει κι ἀναδρομίζει, -
Στ' ἀπομεινάρια τῆς παλιᾶς Ἑλλάδας της γυρίζει,
Ποὺ, σὰ βουνὰ ἡλιοσκέπαστα, λάμπουν μὲ λάμψη τόση.
Κάτ' ἀπὸ τὰ ὁλοδύναμα φτερά της παιχνιδίζουν
Τὰ θρέματά της τὰ παλιὰ ξανανιωμένα τώρα.
Καὶ τῆς ἀλήθειας τὴ λαμπρὴ καὶ τὴν καθάργια χώρα
Τὰ θαμπωμένα μάτια τους ὁλόχαρα ἀντικρύζουν.
Ἂς τρέχει, ἂς φεύγει ἡ Ἐλευτεριὰ - ἀπὸ Ἄθη ἢ Ἐδὲμ περάσει,
Πάντα θὰ βρίσκει τὸν καλὸ κι ἄξιο νὰ τὴν κοιτάξει.
Τὴ δόξα της νὰ μοιραστεῖ, μαζί της νὰ πετάξει,
Ἢ μὲς σὲ τάφο τρισβαθο νὰ πέσει νὰ ξεχάσει.

ΗΜΙΧΟΡΙΟ Ι

Ἡ Ἑλλάδα σὲ νανούρισε, σὲ στόλισε μικρή.

ΗΜΙΧΟΡΙΟ ΙΙ

Ἡ Ἑλλάδα σὲ σαβάνωσε καὶ σ' ἔκλαψε νεκρή.

ΗΜΙΧΟΡΙΟ Ι

Αὐτὴ ὀρφανὴ σὲ κήδεψε μέσ' ἀπ' τὰ μαῦρα χρόνια·

ΗΜΙΧΟΡΙΟ ΙΙ

Αὐτὴ ἀναστένεται μὲ Σὲ τώρα σὲ δόξα αἰώνια.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΗΜΙΧΟΡΙΟ Ι

Ἂ νὰ σὲ πάρει ὁ Οὐρανὸς καὶ πάλι εἶναι γραμμένο,
Στὸν Οὐρανὸ τὸ πνεῦμα της θ' ἀνέβει φτερωμένο·

ΗΜΙΧΟΡΙΟ ΙΙ

Ἂ νὰ σὲ πιοῦν τὰ Τάρταρα καὶ πάλι εἶναι γραφτό,
Στὰ Τάρταρα τὸ πνεῦμα της θὰ κατεβεῖ κι αὐτό.

ΗΜΙΧΟΡΙΟ Ι

Κι ἂν πρέπει στάχτη καὶ καπνὸς νὰ γένει ἡ ἀγνὴ μορφή σου,

ΗΜΙΧΟΡΙΟ ΙΙ

Κ' ἡ Ἑλλάδα ἂς σβύσει, Ἐλευτεριά, κι ἂς ξεχαστεῖ μαζί σου!

Ο ΙΝΔΟΣ

Τὸ μέτωπό του σκοτεινιάζει·
Σωπάστε· οὔτ' ἄχνα, οὔτε μιλιά..
Νά τος, σαλεύει, ξεμουδιάζει·
Τὸ μοιρολόϊ σας ταράζει, –
Τὸν ὕπνο του σκορπίζει πιά.

ΜΑΧΜΟΥΤ, ξυπνάντας.

Φύλακα τοῦ Σεραγιοῦ, ἀσφάλισε τὶς πύλες! Πῶς! μόνο μὲ τρίωρη φωτιὰ τοῦ κανονιοῦ; Ψέμα! τὸ ἄνοιγμα αὐτὸ πρὸς τὸ Βόσπορο δὲ μπορεῖ νἄγινε ἀκόμη... – Ποιὸς σαλεύει; Στάσου δίπλα στὸ φυτίλι· κι ἂν ὁ ἐχτρὸς κινηθῇ ἀπάνω μας, μιὰ σπίθα, καὶ γίνονται μιὰ μάζα ὁλέθρου νικητὴς καὶ νικημένος! Βουλῶστε κάθε τρύπα τοῦ πύργου, ἀνοῖχτε τὴν ὀροφή!

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

(Μπαίνει ὁ ΧΑΣΑΝ)

Ἄ... τί! τὸ φῶς τῆς ἡμέρας παιχνιδίζει ἀπάνω στ' ὄνειρό μου, καὶ εἶμ' ἀκόμη ὁ σουλτάνος Μαχμούτ...

ΧΑΣΑΝ

Ὁ μεγάλος μου Κύριος εἶν' ἐξαιρετικὰ ταραγμένος.

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ὑπάρχουν καιροὶ ποὺ ρίχνουν παράξενους ἦσκιους, καιροὶ τρανοῦ μαρασμοῦ ποὺ βουλιάζουν τὴ δόξα στὸν κίνδυνο. Ἀπ' αὐτοὺς κ' οἱ δικοί μας οἱ καιροί. Τρεῖς φορὲς τώρα μιὰ μαύρη ὀπτασία μὲ κυνηγάει, – μιὰ ὀπτασία ἀπὸ κεῖνες ποὺ φανερώνονται ποῦ καὶ ποῦ, μόλις ἀνοίξει κανεὶς στὸ φῶς τὰ ζαλισμένα ἀπὸ τὸν ὕπνο μάτια του. Μὲ ταράζει ἡ ὀπτασία αὐτή, ὅπως ἡ τρικυμία τὴ θάλασσα, χωρὶς ν' ἀποτυπώνει μορφὴ καμιὰ στὸν καθρέφτη τῆς μνήμης. Τί τάχα νὰ θέλει... Ἂς εἶναι ὅμως... Μοῦχες πωμένο πὼς γνώρισες κάποιον Ἑβραῖο ποὺ ὁ νοῦς του εἶναι ζωντανὴ ἱστορία παράξενων καὶ μυστικῶν καὶ ξεχασμένων πραγμάτων. Φέρε μού τον: Λένε πὼς ἡ φυλή του βλέπει ὄνειρα καὶ ξαίρει νὰν τὰ ξηγεῖ.

ΧΑΣΑΝ

Ὁ Ἑβραῖος αὐτὸς εἶναι γέροντας, – τόσο πολύ, ποὺ φαίνεται σὰ νάχει ζήσει πέρ' ἀπὸ κάποιου κόσμου τὸ χαλασμό. Φαίνονται νιότερ' ἀπ' αὐτὸν τὰ χιονοσκέπαστα βουνὰ κι ὁ ζαρωμένος ὠκεανός· πιὸ ἄσπρα ἀπὸ τὸ θυελλοκοσκίνιστο χιόνι εἶναι τὰ μαλιὰ καὶ τὰ γένια του· τὰ παγωμένα χλωμὰ μέλη κ' οἱ ἀσφυχτικές του οἱ φλέβες

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

μοιάζουν μὲ ἕνες φωτοζυμωμένου σύγνεφου, καὶ τὸ πνεῦμα ποὺ τὰ ἐμψυχώνει, μὲ χειμωνιάτικο ἄνεμο ποὺ συνεπαίρνει καὶ σκορπίζει τὰ κομματάκια τῶν βουνοσωρῶν· ἀπὸ τὰ μάτια του ὅμως, ξεχύνεται ἡ ζωὴ μιᾶς ἀσβυστης σκέψης, ποὺ περονιάζει τὰ τωρινά, τὰ περασμένα καὶ τὰ μελλούμενα. Λένε μερικοί, πὼς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶν' ὁ Ἑβραῖος ποὺ ὁ προφήτης Ἰησοῦς, τοῦ Ἰωσὴφ ὁ γιός, ἔτσι γιὰ νὰ παίξει, τὸν καταράστηκε νὰ μείνει ἀθάνατος· λένε ἄλλοι, πὼς εἶν' ὁ Ἐνώχ καὶ ἄλλοι, πὼς ἔζησε πρὶν ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ καὶ πὼς ἐπέρασε πάνω ἀπ' ὁλάκερες γενιὲς καὶ χαλασμένους κόσμους. Ἀληθινὰ σοφός, ἀπὸ στέρνση τρομερή, ἀπὸ σκληρὴ τιμωρία τῆς ἐπαναστατημένης σάρκας, ἀπὸ βαθειὰ συλλογὴ καὶ σπουδὴ ἀκοίμητη, ὁ ἄνθρωπος αὐτός, μέσα σὲ χρόνια ποὺ δὲ μπορεῖ κανεὶς νὰ λογαριάσει, ἀπόχτησε τὴν παντοδυναμία καὶ τὴ γνώση στὸ καθετὶ τρανὸ καὶ μυστικό, σὲ κάθε λογισμό, ποὺ οἱ ἄλλοι φοβοῦνται οἱ ἄνθρωποι γιατὶ δὲν ξαίρουν τ' εἶναι.

ΜΑΧΜΟΥΤ

Θέλω νὰ μιλήσω μ' αὐτὸ τὸ γέροντα.

ΧΑΣΑΝ

Τὴ στιγμὴ αὐτὴ γνωρίζει ἐκεῖνος τὸν πόθο σου ἀπ' τὴ σπηλιὰ τὴν ἀκροθάλασση ὅπου μένει. Εἶναι στὴ μέση ἑνὸς νησιοῦ δαιμονικοῦ, ποὺ δυσκολώτερα κανεὶς μπορεῖ νὰ τὸ ζυγώσει, παρ' ὅσο τὸ Θεὸ μπορεῖ καὶ σένανε! Ὅποιος τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ζητάει τὴ συμβουλή, νὰ ταξιδέψει πρέπει μοναχός του, πρὸς τὸ λιοβασίλεμα, κεῖ ποὺ ὁ ὠκεάνιος ὁ χείμαρρος κοιμᾶται γύρ' ἀπ' τ' ἀνάφριστα νησιά, ὄντας τὸ νιὸ φεγγάρι φαίνεται στὴ δύση, καθὼς τώρα, κι

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ὁ ἄνεμος ὁ βραδυνὸς ἁλαφροτρέχει ἀπάνω στὰ νερά. Κι ὄντας τὰ πεῦκα τοῦ νησιοῦ τοῦ μελισσότροφου, τοῦ πράσινου Ἐρέδινθου, στὰ ζαφειρένια μέσα τὰ νερὰ σβύσουν τὸν πύρινο τὸν ἥσκιο τῆς χρυσωμένης πλώρης του, ὁ ἐρημικὸς καραβοκύρης, τότες, ἂς φωνάξει μεγαλόφωνα: «Ἀχάσβερε!» κ' οἱ σπηλιὲς γύρα θὲ ν' ἀντιβοΐσουνε: «Ἀχάσβερε!» κι αὐτές. Ἂν γίνει ἀποδεχτὸ τὸ παρακάλι του, ἀδύναμο φῶς κάποιο τότες θὰ φανεῖ· καὶ ἄνεμος, ἀπ' τ' ὁλοστέναχτο πευκόδασο ξορμώντας, μαζὶ μὲ θύελλα ἁρμονίας ὁλόγλυκης, θὰ σπρώξει τὸν πιλότο πρὸς τὸ Βόσπορο ἀνάμεσ' ἀπὸ τ' ἁπαλόχρωμο τὸ μοῦχρωμα. Στὴν ὥρα τὴ συμφωνημένη καὶ τὴ θέση, ὁ Ἑβραῖος φανερώνεται. Λίγοι τολμοῦν, καὶ λίγοι ποὺ τολμοῦν κερδίζουνε τὴν ἐπιθυμητὴν ἀντάμωση...

(Ἀκούγεται βουή)

Μὰ ἡ βουὴ αὐτὴ προμηνᾶ –

ΜΑΧΜΟΥΤ

Βέβαια, κάτι τὸ κακό, καθὼς οἱ ἀνθρώπινοι ὅλοι ἀχοί. Ἂς κουβεντιάσω μὲ τὰ πνεύματα.

(Ἡ βουὴ ξανακούγεται)

ΧΑΣΑΝ

Ἡ βουὴ αὐτὴ καὶ πάλι..

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ὁ Ἑβραῖος ποὺ κάλεσες –

ΧΑΣΑΝ

Θάρθει ἐδῶ –

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΜΑΧΜΟΥΤ

Όντας σημάνει ἡ παντοδύναμη ὥρα, ποὺ ὑποταγμένοι σ' αὐτὴν εἴμαστε κεῖνος, ἐγὼ καὶ κάθε τί... Ἔ, ἀρκετά... Κάμε νὰ σωπάσουν οἱ ταραξίες αὐτοί, ὁ ἄχλος αὐτός, τὰ μεθυσμένα αὐτὰ πληρώματα γύρα ἀπὸ τὸν καραβοκύρη ἀνάμεσα στὴ θύελλα. Ναί, χτύπησε τοὺς πρωτοπόρους. Μοῦ δίνουν στὰ νεῦρα, κι ἀνάγκη ἔχω νὰ ἡσυχάσω. Οἱ ἡγεμόνες εἶναι σὰν ταστέρια: ἀνατέλλουν καὶ δύουν· λατρεύονται ἀπ' τὸν κόσμο, μὰ δὲν ἡσυχάζουνε ποτέ.

(Βγαίνουν στοχαστικοί)

Ο ΧΟΡΟΣ

Κόσμοι στοὺς κόσμους πλάθονται,
Καὶ φεύγουνε καὶ πᾶνε,
Σὰ φουσκαλίδες ποταμοῦ
Ποὺ βλο σπιθοβολᾶνε.
Κι ἀνάμεσ' ἀπὸ γέννηση
Καὶ θάνατο πηγαίνουν, -
Τρέχουν λαμπροὶ καὶ ἀθάνατοι,
Χωρὶς νὰ ξαποσταίνουν.
Καινούργια καθὼς προχωροῦν
Νὰ πάρουν σχήματα μποροῦν,
Καινούργιους θεοὺς καὶ νόμους·
Μὰ εἴτε λαμπροὶ εἴτε σκοτεινοί,
Κυλοῦν καὶ πέφτουνε γυμνοὶ
Στοῦ Θάνατου τοὺς ὤμους.

Ἀπὸ τὸν ἄγνωστο Θεὸ
Σταλμένος ὁ Καταχτητής,

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ἦρθε πατώντας θριαμβικὰ
Θανάτου ἀγκάθια καὶ ντροπῆς.
Τὸ πρόσωπό του τὸ θνητὸ
Σὰν καταχνιὰ φαντάζει,
Ποὺ ὁ ἥλιος ἀπ' τὴν ἀνατολὴ
Μὲ φῶς χρυσὸ σκεπάζει.
Πόνος καὶ κρῖμα καὶ σκλαβιά, –
Τοῦ Μωάμεθ τ' ἄστρο ἐδῦηκε πιά,
Μὰ γλήγορα θὰ δύσει:
Ὄντας τὸ πνέμα τοῦ Σταυροῦ,
Σὰν πλατὺ φῶς μεσημεριοῦ,
Τὸν κόσμον ὁδηγήσει.

Γλυκειὰ σὰν ὑπνοφαντασιὰ
Ποὺ ἡ λαμπρὴ μέρα σβύνει,
Πετάει τοῦ Κόσμου ἡ Δύναμη
Καὶ σβύνεται καὶ κείνη:
Μπροστὰ στὸ ἀστέρι τῆς Βηθλέμ,
Μπροστὰ στὴ θείαν Ἀλήθεια,
Ἔρωτας, Φοῖβος, Δίας καὶ Πᾶν
Σβύνουν σὲ μαῦρα βύθια.
Ποτάμια, πέλαγα, βουνά,
Ἐρημωμένα ἀπὸ τ' ἀγνὰ
Καὶ χαρωπὰ ὀνειρά τους,
Σὲ δάκρυα ἀλλάζουν τὶς δροσιές, –
Δάκρυα γιὰ ὁλόχρυσες χρονιές, –
Καὶ σὲ αἷμα τὰ νερά τους.

(Μπαίνουν ὁ Μαχμούτ, ὁ Χασάν, ὁ Νταούτ, καὶ ἄλλοι)

ΜΑΧΜΟΥΤ

Κι ἄλλο χρυσάφι; Οἱ πατέρες μου ἀγόρασαν τὸ χρυ-

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

σάφι μὲ τὴ νίκη, κ' ἐγὼ θὰν τὸ δώσω γιὰ ν' ἀγοράσω τὴ ντροπή;

ΝΤΑΟΥΤ

Οἱ Γενίτσαροι ζητᾶνε πληρωμή.

ΜΑΧΜΟΥΤ

Σύρε πές τους νὰ πληρωθοῦν μονάχοι τους μὲ αἷμα χριστιανικό! Δὲν ὑπάρχουνε πιὰ τάχα γκιαούρησες παρθένες, ποὺ τὰ οὐρλιάσματα, οἱ σπασμοὶ κι' οἱ θρῆνοι τους νὰ μπορέσουν νὰ εὐχαριστήσουν τὴν καρδιά τους; δὲν ὑπάρχουνε ἀπίστων πιὰ παιδιὰ γι' ἀνασκολόπισμα; δὲν ὑπάρχουνε παπάδες ἀσπρομάλληδες ποὺ νὰν τοὺς σπαραχτεῖ ἡ καρδιά, ὅπως τοῦ Πατριάρχη ἐκείνου ποὺ ξαπόλυσε κατάρα ἐνάντια στὸ γένος του, κατάρα ποὺ τοῦ σπάραξε καὶ τὴ δική του τὴν καρδιά; – Σύρε πές τους νὰ σφάξουνε: τὸ αἷμα εἶναι τὸ σπέρμα τοῦ χρυσαφιοῦ.

ΝΤΑΟΥΤ

Εἶναι σπαρμένο πολύ, μὰ οἱ θεριστὲς ἀπ' τὸν καρπὸ τῆς συγκομιδῆς τους δὲν πῆραν ὁ καθένας τους παρὰ μονάχα ἕνα σπειρί.

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ἔ, πάρε, τότες, τὴ δαχτυλιδένια αὐτὴ βούλα: Ξεκλείδωσε τὸν ἕβδομο ὀντὰ τοῦ σεραγιοῦ ποὺ μέσα του βρίσκονται οἱ θησαυροὶ τοῦ νικηφόρου Σουλεϊμάν. Τὰ λάφυρα μιᾶς αὐτοκρατορίας εἶναι φυλαγμένα ἐκεῖ μέσα γιὰ ἡμέρες δυστυχισμένες. Ὦ πνεῦμα τῶν προγόνων μου! ἦρθε μιὰ τέτοια ἡμέρα, λοιπόν; Χορταίνουν καὶ κοιμοῦνται οἱ λύκοι

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

καὶ τὰ ὄρνια τ' ἁρπαχτικά· μὰ κεῖνοι ποὺ ἁπλώνουν τὸ γιορτερό τους τραπέζι ἀπάνω στὴ ματοποτισμένη τὴ γῆ, λιμάζουν γιὰ χρυσάφι καὶ δὲ χορταίνουν ποτέ τους. Ἄφησέ τους νὰ φᾶνε ὅσο θέλουν, κ' ἔπειτα, στεῖλε τους νὰ βροῦν τοῦ παγεροῦ θανάτου τὰ ποτάμια.

(ὁ Νταοὺτ φεύγει)

Ὦ! ἄθλιο ξημέρωμα, ὕστερ' ἀπὸ νύχτα περσότερο δοξασμένη ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ σκέπασε! Ὦ πίστη θεϊκιά! Ὦ γῆϊνη δύναμη! Ὦ κόσμε τοῦ μεγάλου Προφήτη, ποὺ οἱ ἁπλωμένες φτεροῦγες του ἤσκιωσαν τοὺς θρόνους καὶ τὰ εἴδωλα τῆς Δύσης! φωτίσου, λάμψε καὶ τώρα! Σὰν τὸ παιδὶ τὸ ἄσωτο ποὺ καταργιέται τὸν πατέρα του, καὶ γὼ καταργιέμαι τὴν ὥρα ποὺ τὸ φεγγάρι τοῦ Ἰσλάμ, ἀπὸ τὸν Καύκασον, ὡς τὰ Κεραύνια τὰ χιονόλευκα ἐκύλισε! Ὄλεθρος μπροστά, καὶ ἀναρχία πίσω· τρομοκρατία ὄξω ἀπ' τὰ ὅριά μας, καὶ προδοσία μέσα σ' αὐτά. Εἶναι γιομάτη ἡ κούπα τοῦ ὀλέθρου, κι ὅλοι διψᾶνε νὰ πιοῦν· μὰ ποιὸς ἀπὸ μᾶς ἔχει καρδιὰ νὰ τὴν τραβήξει ἀπὸ τὰ χείλη του καὶ νὰν τὴ σπάσει πετώντας τη; καὶ ποῦ βρίσκεται ἡ ἐλπίδα;

ΧΑΣΑΝ

Ὁ ἥλιος τῆς δύναμής μας ἀκόμη λάμπει ψηλά· ἕνας ὁ Θεός, καὶ ὁ Μωάμεθ προφήτης του. Τετρακόσιες χιλιάδες Μουσουλμάνοι, ἀπ' τῆς Ἀσίας τὰ πέρατα, στοιβάζονται ἀδιάκοπα σὰ σύγνεφα σπρωγμένα ἀπ' τὸ σιρόκο, μὰ ὄχι γιὰ ν' ἀναλυθοῦν καὶ κλάψουν, σὰν κι αὐτά, τὴ χαμένη τους δύναμη· φέρνουν μαζί τους φωτιὰ καταστροφῆς, συνταράζει ἡ περπατησιά τους τὴ γῆ, καὶ κινιοῦνται γιὰ γὰ ρουφήξουν, καὶ κυριαρχήσουν, καὶ κυβερνήσουνε ἀπά-

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

νου σὲ χαλάσματα. Σειοῦνται: ἀπ' τὰ βαργιά τους τ' ἅρματα ὁ Τμῶλος κ' ἡ Μυκάλη, κι ὁ φρυγικὸς ὁ Ὄλυμπος κ' ἡ Λάτμο· καράβια περήφανα, ἐτούτην τὴ στιγμή, σὰ σύγνεφα ἁραγμένα σὲ κορφοβοῦνι, φορτωμένα θύελλα καὶ φωτιά, στὴ Σκάλα ἀπαντέχουν τὴν πομπὴ τοῦ παντοστρόφου ἀνέμου. Ἡ Σάμο στὸ αἷμα βούλιαξε· πλήρωσαν τὴ μικρὴ νίκη τους μὲ μεγάλους χαμοὺς καὶ μακρόχρονη ἀπελπισιὰ οἱ Γραικοί. Σκόρπισαν γλήγορα καὶ μακρυὰ οἱ ψευτομολδαβίτες σκλάβοι, ὄντας ἡ ἄγρια ἡ κραυγὴ «Ἀλλὰχ-Ἰλ-Ἀλλὰχ» ἁπλώθηκε σὰν τὸν ἀχὸ τὸν ἄγριο τοῦ βαριᾶ ποὺ σκορπίζει τ' ἀδύναμα τὰ σύγνεφα καὶ κάνει τὰ κοπάδια τῶν ἀγριόκυκνων ν' ἀγωνίζουνται μὲ τὴ θύελλα τὴν ὠμή. Τέτοιοι εἶταν οἱ Γραικοὶ ποὺ χάθηκαν στὸ Δούναβη! Ἡ νύχτα εἶναι βουβή, μὰ ὁ ἥλιος ποὺ ξαναγυρίζει, ξεσηκώνει τὰ πουλιὰ τῆς αὐγῆς, κι ἁπλώνουν τὸ τραγούδι τους· ὅμοια χαρωπὰ μὲ τὰ φωτόχαρα πουλιά, τὰ μπουλούκια τῶν Ἀφρικανῶν, στὴν προσταγή σου, παρατοῦν τὶς θυελλόδαρτες θαλασσινὲς πολιτεῖες τους καὶ τρέχουν ν' ἁπλώσουν τὴ βροντερή τους τὴ φωνὴ πάνου στὸν κόσμο τὸν ἀντάρτη. Σὰ θειαφοσύγνεφα ξεσκισμένα ἀπὸ τὴν καταιγίδα, σαρώνουν τὸ χλωμὸ Αἰγαῖο, ἐνῶ ἡ Βασίλισσα τοῦ Ὠκεανοῦ, δεμένη μακρυὰ στὴ Δύση, πάνω στὸ νησιώτικο θρόνο της, λυπᾶται γιατὶ δὲ βρίσκουν ἕνα χαμόγελο γιὰ σένα τὰ παιδιά της ποὺ πονοῦν τὴ Λευτεριά. Ἡ Ρωσία κοντοστέκει ἀκόμη, σὰν ἀϊτὸς ἀνάμεσα σὲ σύγνεφο, προσέχοντας τὸν ἄγριον ἀγώνα ποὺ κάνουν κατωθέ του ἕνα γεράκι κ' ἕνας γερανός, ὥσπου νὰ χυθεῖ ἀπάνου στὸ νικητή· γιατὶ φοβᾶται τὄνομα τῆς Λευτεριᾶς, ὅσο κ' ἐχτρεύεται τὸ δικό σου τὄνομα. Μὰ ἡ ἄπιστη καὶ μικρόψυχη Αὐστρία σ' ἀγαπάει, ὅπως ὁ τάφος ἀγαπάει τὴν ἀρρώστια,

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

καὶ τὰ πολεμικὰ σκυλιά της, χορτασμένα ἀπὸ κυνήγι, ἔρχοντ' ἀπὸ τὴν Ἰταλία καὶ οὐρλιάζουν στὰ συνορά τους· γιατὶ βλέπουν τῆς Λευτεριᾶς τὸν πάνθηρα νἄρχεται μουλοχτὰ σ' αὐτὴν ἀνάμεσ' ἀπὸ θάλασσες καὶ βουνά, καὶ μιὰ δυνατότερη ράτσα νὰν τὰ περιτριγυρίζει. Ποιὸς εἶναι κεῖνος ποὺ φορεῖ στέμμα ἢ μίτρα, ἢ κρατάει σπαθὶ καὶ χρυσάφι στὰ χέρια, ποὺ νὰ μὴν ἔχει φίλους τοὺς φίλους σου κ' ἐχτροὺς τοὺς ἐχτρούς σου; Τὰ λιμάνια κ' οἱ ὁπλοθῆκες μᾶς εἶναι γεμάτες· τὰ κάστρα μας ἀψηφοῦν τὸν ἐχτρό· δέκα χιλιάδες κανόνια, βαλμένα γραμμὴ στὸ γιαλό, ἀναστατώνουν τὸ χῶμα μὲ τὶς ρόδες τους καὶ ταράζουν τὴν πολιτεία κάθε στιγμή· τῶν πύρινων ἀλόγων μας τὰ παδοβολητὰ κάνουν τὸ Χριστιανὸν ἔμπορο νὰ χλωμιάζει, καὶ τὸ χλωμὸν Ἑβραῖο νὰ κρύβει βαθύτερα στὴν ἄπιστη γῆ τοὺς θησαυρούς του. Σὰν τὰ σύννεφα καὶ σὰν τοὺς ἦσκιους τους ἀπάνω ἀπὸ τοὺς λόφους τῆς Ἀνατολῆς, χυμάει ἁπλωμένο ἀπέραντα τὸ Ταρτάρικο ἱππικό, κ' οἱ λόγχες του ἀστράφτουν στὸ φῶς τῆς ἡμέρας ποὺ σβύνει. Ἕναν θεὸ ἔχουμε, ἕναν βασιλιά, μιὰν ἐλπίδα καὶ νόμον ἕνα: Ἡ πολυκέφαλη Ἀνταρσία στέκεται διχασμένη, καὶ δὲ θ' ἀργήσει νὰ σωριαστεῖ.

ΜΑΧΜΟΥΤ

Τὰ περήφανα λόγια εἶν' ἔγκαιρα, σὰ θεμελιώνουνται στὰ πράματα: Κοίταξε, Χασάν, πέρα τὸ γιομοφέγγαρο τὸ θρονιασμένο ἀπάνω στὸ κουρελιασμένο ἐκεῖνο πύρινο σύννεφο ποὺ πάει μπροστὰ ἀπὸ τὴν ὀπισθοφυλακὴ τῆς ἡμέρας ποὺ φεύγει: χλωμὸ ἔμβλημα μιᾶς αὐτοκρατορίας ποὺ χάνεται πιά! Κοίταξέ το πῶς τρέμει μέσα στὸν αἱματόχρωμο ἀέρα! Καί, σὰν δυνατόφωτο λυχνάρι ποὺ τὸ λάδι

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

του σώθηκε, χάνεται στὸ χεῖλος τοῦ ὁρίζοντα, ἐνῶ, ἀπὸ πάνω του, ξεπηδάει ἕνα ἄστρο μὲ ζωηρὸ καὶ θριαμβικὸ φῶς καί, μὲ ἀχτίδες σὰν σαΐτες ποὺ περονιάζουν τὸ κορμὶ μιᾶς ἀχαμνῆς ἀντιλόπης, χτυπάει καὶ σβύνει τὴν ἀδύναμη μορφή του.

ΧΑΣΑΝ

Μὰ τὸ φεγγάρι ξανανιώνει πάντοτε...

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ὄχι ὅμως καὶ μεῖς! Μακρυά, κι ἄλλα καράβια ἐξὸν ἀπ' τὸ δικό μας, ἀναγκάστηκαν νὰ κατεβοῦν τὸ ρέμα τοῦ καιροῦ. Τὸ πνεῦμα ποὺ ἀφήνει τὸ σκλάβο σὰ βρίσκεται μπρὸς στὸν ἀφέντη του, λουφάζει μέσα στὶς πολιτεῖες τῶν ἁρματωμένων βασιλιάδων, κι ἁπλώνει τὴ σημαία του μέσα στὶς ἐρημιές· ἐρεθίζεται μὲ τὰ δεσμά· κι ὄντας ὁ ἀντάρτης πέφτει, φωνάζει γοερὰ σὰν τὸ αἷμα τοῦ Ἄβελ ἀπὸ τὸ χῶμα, κ' οἱ κληρονόμοι τοῦ κόσμου, σὰν τὰ ζῶα ὅταν ὁ σεισμὸς τραντάζει τὴ γῆ, ζαρώνουν μέσα στὶς βασιλικιές τους μονιὲς – ὅπως τώρα ἐγώ. Τ' εἶναι τάχα ἡ ἥττα, ὅταν ἡ νίκη πρέπει νὰ τρομάζει! καὶ τί ὁ κίνδυνος, ὅταν ἡ ἀσφάλεια χάνεται! Τί νάπε ὁ ταχυδρόμος ἐκεῖνος πού, ἀπὸ τ' ὀχυρωμένο νησὶ τοῦ Δούναβη, εἶδε τὴ μάχη ποὺ γινε στὸ Βουκουρέστι; – ὅτι –

ΧΑΣΑΝ

Τὸ σπαθὶ τοῦ Ἰμπραὴμ τραβήχτηκε γιὰ νίκη ἀπὸ τὸ χέρι τ' οὐρανοῦ, γιὰ ν' ἀνάψει μπρός του, μέσα στὴ νύχτα τῆς μάχης, ἕνα φῶς κ' ἕναν ὅλεθρο –

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦταν δική μας· μὰ τί κερδίσαμε;

ΧΑΣΑΝ

Οἱ ἀλαφρόμυαλοι Βλάχοι, οἱ Ἀρναοῦτες, οἱ Σέρβοι κ' οἱ Ἀρβανίτες οἱ σύμμαχοι, σκόρπισαν μπροστὰ στοῦ κανονιοῦ μας τὴ φωτιά· τὸ μισὸ ἀσκέρι τῶν γκιαούρηδων ἔβαλε τοὺς σκοτωμένους μουσουλμάνους γιὰ γιοφύρι στὴ φευγάλα του· τ' ἄλλο μισὸ –

ΜΑΧΜΟΥΤ

Μίλα.. μὴν τρέμεις...

ΧΑΣΑΝ

Σχηματισμένο σὲ κούφιο τετράγωνο, μὲ μέτωπο δυνατὸ καὶ σταθερό, τρεῖς πίσω φορὲς ἔριξε τὴν πλήμμυρα τοῦ ἱππικοῦ μας τοῦ ἀφρισμένου· οἱ σουβλερές του οἱ σφῆνες τρεῖς φορὲς τρυπήσαν τὶς γραμμές μας. Σὰν ἕνας μπρὸς σὲ χίλιους, ἔτσι τρέμιζε τ' ἀσκέρι μας, καὶ στὴ φευγάλα τόριξε· ὅμως ἀπὸ τὰ βουναλάκια ὁλόγυρα, τὰ τόπια μας προφτάσανε, καὶ νὰ ξερνοῦν φωτιὰ καὶ σίδερο ἀρχινήσανε. Σὰν κάμπος ὅλο στάχυα, κάτου ἀπ' τὸ δρεπάνι τοῦ θεριστῆ, τοῦ ἐχτροῦ τ' ἀσκέρι σούρωσε, ρημάχτηκε. «Παραδοθῆτε, σκλάβοι! τί ἀπαντέχετε; τὴ ζωὴ σᾶς τὴ χαρίζω!» ὁ Τοῦρκος σερασκέρης, τότε, φώναξε. «Σ' ὅσους ὁρίζεις χαρισέ τη!» τοῦ ἀποκρίθηκε κάποιου ἡ φωνὴ γκιαούρη, ποὺ ἔπεσε εὐτὺς ἀπάνου στὸ σπαθί του καὶ ξεψύχησε! Καὶ κάποιος ἄλλος: «Ἐλπίδα, ἀνθρῶποι καὶ θεὸς μᾶς παρατήσανε, μὰ μένουμε πιστοὶ σ' αὐτοὺς ἐμεῖς»

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ἀκούστηκε νὰ λέει, καὶ τὰ μυαλά του εὐτὺς μὲ τὸ πιστόλι
του τίναξε καὶ σωριάστηκε. Κ' ἔπειτα κάποιος τρίτος:
«Ἂν ἔχεις μέσα σου καρδιάν, ἀκλούθησέ με, τύραννε, κεῖ
ποὺ πηγαίνω τώρα»· καὶ τὴν πνοή του κράτησε καὶ σβύ-
στηκε – χῶμα στὸ χῶμα πάνου. Ἔτσι οἱ γκιαούρηδες ἐκεῖ-
νοι, ὅσοι ἀπ' τὸ βόλι εἶχαν γλυτώσει, ἀπὸ δικό του ὁρόμον
ὁ καθένας τους, ἀλλόκοτο καὶ ξαφνικό, μὰ ὄχι καὶ ἄτι-
μο, σὲ θάνατο περήφανο ἀνταμώθηκαν. Κι ὅταν τ' ἀσκέ-
ρι μας μαζεύτηκε ξανά, μὲ δισταγμὸ καὶ μὲ ντροπὴ πη-
γαίνοντας καὶ διώχνοντας μακρυά του τὶς χαμαίζηλες τὶς
ὔαινες ποὺ θρέφονται μὲ τοὺς νεκροὺς τῆς μάχης, μέσα
ἀπ' τὸ χάος ἐκεῖνο τῆς σφαγῆς, κάποιος σηκώθηκε: Ἂν
τὸ πλανώμενο ἦταν τρομερὸ καὶ θυμωμένο πνεῦμα κά-
ποιου παλιοῦ λευτεριωτῆ τοῦ τόπου αὐτοῦ ποὺ ἐμεῖς πα-
τᾶμε σήμερα· ἢ ἂν κάποιος ἐχτρὸς ἦτανε, στὸ θάνατο ὅλο
καταφρόνια, ποὺ ὀρθὸς πρὶν ξεψυχήσει σηκωνότανε, τὴν
πίστη του γιὰ νὰ φωνάξει, νὰν τὸ ξαίρω δὲ μπορῶ. Μὰ ὁ
κάποιος κεῖνος φώναξε ὁλοδύναμα: «Σᾶς ἀκλουθᾶμε, τῶν
ἐλεύτερων φαντάσματα! στρατιὲς οὐράνιες, σεῖς ποὺ σὲ
χαλάσματα σωριάζετε τὰ κάστρα τῶν ματωμένων βασι-
λιάδων, καὶ τὶς ψυχὲς ταράζετε ποὺ φώλιασαν στὶς πέ-
τρινες καρδιές τους, τὰ στέμματά τους λυώνοντας σὰ νά-
ταν ἀπὸ πάγο· ὦ σεῖς ποὺ φτερουγᾶτε ἐδῶ περίγυρα, τὸ
φόρεμα τῆς δόξας ἀνυφαίνοντας ποὺ μὲς στοῦ λογισμοῦ μας
τὸ μνημεῖο σαβανωμένη βρίσκεται: πρόγονοι ἐσεῖς τοῦ
κάθε ἀκόμη τοῦ τρανοῦ στὸν κόσμο αὐτό, καὶ μᾶς δεχ-
τῆτε στὶς λαμπρές σας φάλαγγες, μᾶς τὰ παιδιά σας, –
μᾶς τοὺς πρώτους, κι ὅσους ἀκόμη θὲ νἀρθοῦν πιὸ δοξα-
σμένοι πίσω μας! Καὶ σεῖς ἀδύναμοι κυρίαρχοι! γίγαντες
ποὺ χλωμιάζετε, σὰν τὸ βασανισμένο κάτου ἀπὸ τὸ πο-

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

δάρι σας σκουλῆκι ἀνασηκώσει κεφάλι, τὰ ὄρνια, τὰ σκυλιά, οἱ μισθωτοί σας σκλάβοι, παραχορτάσει ἔχουνε πιά, μά, ὅπως οἱ τύραννοι ὅλοι, ἀπ' τὸ τραπέζι τοῦ Ὁλεθρου τ' ἀπομεινάρια τρῶνε. Μὲ αἷμα οἱ ἀνέμοι οἱ καυτεροὶ ποτίστηκαν καὶ οἱ ἄχνες· ἀπὸ τὸ Χάρο ἀνάβλυσαν τῆς γῆς οἱ δροσοστάλες· τὸ οὐράνιο φῶς σκοτίστηκεν ἀπ' τὴ σφαγή· ἔτσι, παντοῦ ὅπου, ἀπάνω ἀπ' τοὺς κάμπους σας, τὶς πολιτεῖες, τοὺς πύργους, καὶ τοὺς στόλους σας, ἀχόρταγα πουλιά, χυμοῦν στὰ ξέσαρκα τῶν πεθαμένων λείψανα, – ἀπάνου στὰ χωράφια, στοὺς ποταμοὺς καὶ στὰ βουνά, στὰ περιβόλια, καὶ στῶν σπιτιῶν σας τὶς σκεπές, παντοῦ ὅπου οἱ ἄνεμοι φυσομανοῦν, ἢ φτερουγίζουν σύγνεφα, ἢ ἡ δροσιὰ πέφτει, ἢ μὲ φῶς φαρμακερὸ φωτίζει ὁ διψασμένος ὁ ἥλιος, – ἡ Πεῖνα, ὁ Φόβος κι ὁ Λοιμὸς θὰ πολεμοῦν στὴ θέση τὴ δική μας! Σύγκορμη ἡ Φύση σάλεψεν ἐνάντια σας· σᾶς συνεπῆρεν ὁ Καιρὸς σὰν τὸν ἀφρὸ ἀλαφρούς. Ἀπὸ τὴν Ἀνταρσία ἡ Γῆ τραντάζεται, καὶ τὸ Καλὸ καὶ τὸ Κακὸ στὸ ζάρι παίζουνε τὴ νίκη τους πάνου στὸν ἄναρχο τὸν κόσμο τῶν ἀνθρώπων· μά, πρὶν τὸ ζάρι αὐτὸ ριχτεῖ, τῆς ράτσας μας τὸ πνεῦμα ἀνανιωμένο, τοῦ ἀνεύλαβου τοῦ παιχνιδιοῦ κριτὴς περήφανος, κατρακυλάει σὰ Νίκη ἀγγελοφτέρωτη καὶ ξεπερνάει τὴ θύελλα τῆς Παντοδυναμίας, τῆς θεϊκιᾶς, ποὺ συνεπαίρνει ὅλα τὰ πράματα πρὸς τὴ γραφτή τους μοῖρα, καὶ σᾶς, μαζί τους, πρὸς τὴ λησμονιά!» Ὁ **κάποιος** κεῖνος κι ἄλλα ἀκόμη θἄλεγε –

ΜΑΧΜΟΥΤ

... ἂν δὲν πέθαινε. – Καθὼς θὰ σοὔπρεπε καὶ σένα, πριχοῦ τὰ χείλη σου τὸν ἥσκιο τῆς βλαστήμιας τους ἁπλώσουνε στῆς νίκης μας τὸ φῶς! Τῆς ἀνταρσίας τὸ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

κρῖμα τιμημένο ἀπὸ τὴ γλῶσσα ἑνὸς ἀντάρτη! Ἡ καρδιά σου εἶν' ἑλληνική, Χασάν!

ΧΑΣΑΝ

Μπορεῖ καὶ νἄναι ὅπως τὸ λές: κάποιο ἄλλο, ξένο ἀπ' τὸ δικό μου πνεῦμα, φώλιασε μέσα μου ἄξαφνα, καὶ λόγια εἶπα ποὺ φοβᾶμαι καὶ ποὺ ἐχτρεύομαι· γι' αὐτό, θἄπρεπε, ἀλήθεια, νὰ πεθάνω...

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ὄχι! θὰ ζήσεις... Ζῆσε, ὦ ζῆσε! στήριξε καὶ μένα καὶ τὸ κράτος ποὺ βουλιάζει. – Μὰ ἡ ἁρμάδα μας –

ΧΑΣΑΝ

Ἀλί!

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ἡ ἁρμάδα μας ποὺ σὰν κοπάδι σύγνεφα, σπρωγμένα ἀπὸ τὸν ἄνεμο, χυμάει ἐνάντια στὴν ἀντάρτισσα σημαία: Τὰ φτερωτά μας κάστρα στὰ καράβια τους τὰ ἐμπορικὰ ἀντικρύ! Τ' ἀσκέρια μας μπρὸς στὰ κουρσάρικά τους τὰ μπουλούκια! Καὶ τἄρματά μας μπρὸς στὶς ἁλυσίδες τους! Τῆς αὐτοκρατορίας μας τὰ χρόνια μπρὸς στοὺς τρεμάμενους αἰῶνες τῆς σκλαβιᾶς τους! Ὁ θάνατος στέκει ἄγρυπνος! Κυνηγημένα τὰ καράβια τους στὰ κύματα, μήτε μποροῦνε ν' ἀντικρύσουν τοῦ Μαχμοὺτ τὴν κερασυνόφορη σημαία, μὰ θρέφονται ἀπ' τοὺς ξένους, σὰ μαντρόσκυλα μπασταρδεμένης ράτσας, καὶ τὸν ἀφέντη τους ξεσκίζουνε στερνά.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΧΑΣΑΝ

Ἡ Λάτμο κ' ἡ Ἄμπελο γνωρίσανε τὸν ὄλεθρο –

ΜΑΧΜΟΥΤ

Τὰ σπήλια τῆς Ἰκάριας τῆς θάλασσας, μὲ μεγαλόηχα ἀναγελάσματα, μιλᾶνε τόνα στ' ἄλλο, καὶ μὲ μυριότονη μιὰ γλῶσσα, πρῶτα τὴ γλῶσσα τοῦ ἀγώνα ποὺ τὰ πέλαγα τὰ συνταράζει, καὶ στερνὰ – μπορεῖς νὰ πεῖς: ἀναίσθητα εἶναι τὰ βουνά· ξήγησε τὴ φωνή τους.

ΧΑΣΑΝ

Ἤμουνα μπρὸς σὲ μιὰ σκηνὴ τῆς ντροπιασμένης μέρας: Ἡ ἁρμάδα τῶν γκιαούρηδων κατέβαινε χαράματα ἀπὸ τὸ βοργιά, καὶ φάνηκε μακρυὰ καθὼς κοπάδι λελεκιῶν στῆς Θράκης τὸν ἀνέφελο κι ἀνεμοκύμαντο οὐρανό. Δέκα χιλιάδες ἀσκέρι συντρόφευαν τὰ καράβια μας, πηγαίνοντας στ' Ἀνάπλι, ὄντας ἡ μάχη ἄναψε. Χύμηξαν πρῶτα, τὰ πανιὰ μαϊνάροντας, οἱ εὐκολοκίνητες ὁδριώτικες βαρκοῦλες κάτου ἀπ' τῶν κανονιῶ μας τὸ χαλάζι, καί, ἀπὸ καράβι σὲ καράβι, ἀπὸ κανόνι σὲ κανόνι, σὲ ναύτη ἀπὸ ναύτη, ἄναψε ὁ πόλεμος, κι ὅλα τὰ τύλιξε μὲ τὴν ἀπόφαση τῆς νίκης ἡ τοῦ ὄλεθρου. Τῆς μανιασμένης μάχης ἡ φουρτούνα συντάραξε ὡς τὸν κρουσταλλοθυθό της ἐκείνη τὴν ἀμόλευτη τὴ θάλασσα, καὶ τάραξε τὴ σκέπη τοὐρανοῦ, γεμάτη ἀπὸ χρυσόνεφα αὐγινὰ ποὺ ζυγιαζόνταν πάνω σὲ πλῆθος γύρω νησοβούνια ζαφειρένια. Στ' ἀργιὰ λαγοκοιμίσματα τοῦ κανονιοῦ, κραυγὲς ὀλέθρου ἀκούγονταν, καὶ μιὰ ἄχνα λύπης τύλιξεν ἐκεῖνο τὸ ἀναπάντεχο τὸ θέαμα, ὥσπου ἀεράκι φύσηξε σκορπίζοντας τὸ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

βαρὺ πέπλο τοῦ καπνοῦ. Τότε: «νίκη – νίκη!» φωνάξαμε: τρεῖς Ἀλγερίνικες φρεγάτες φάνηκαν ἀπὸ τὴ Νάξο νἄρχωνται βοήθεια μας· μὰ γλήγορα ὁ καταραμένος ὁ Σταυρὸς γλύστρησε πίσω, μπρός, ἀνάμεσα καὶ γύρα μας, καὶ τὸ μοιραῖο αὐτὸ σημάδι ξέρανε μὲ τὶς ἀχτίδες του τὴ δύναμη μὲς στὶς καρδιὲς τῶν Μουσουλμάνων, ὅπως ξεραίνει ὁ ἥλιος τὴ δροσιά. – Τί περισσότερο; Φευγιό! Ὁ ὑγρὸς ὁ δρόμος πάνου στὸν αἱματόχρωμον ἀφρὸ ποὺ πήραμε τὸ μεσημέρι, φωτιζόταν (καὶ θάμπωνε τὸν ἥλιο ἡ λάμψη αὐτὴ) ἀπὸ τὰ μεταγωγικὰ ποὺ καίγονταν καράβια μας. Οἱ ἥσκιοι τῶν πανιῶ μας αἱματόχρωμοι ἀπ' τ' ἄγριο φῶς αὐτὸ γινόνταν, καὶ κάθε ἄλλη θέα σβύνοταν. Ἄλλα καράβια μας στεκόνταν φλογισμένα, ἄλλα τινάζονταν στὸν ἄνεμο, ἄλλα ἀνοιγαν καὶ βούλιαζαν· καὶ τῶν συντρόφων μας ποὺ χάνονταν τὰ οὐρλιάσματα πλανιόνταν, καὶ στερνὰ ἀπὸ τὴ θανή τους, στὸν ἄνεμο ποὺ ἀλάργα μᾶς συνέπαιρνε μὲ γληγοράδα ἀφάνταστη. Ἔννιὰ χιλιάδες χάθηκαν! Ὄρνια ἀνταμώσαμε στὸ δρόμο μας ποὺ ἐνάντια στὸ χείμαρρο τοῦ μολεμένου ἀνέμου ἀγωνίζονταν. Στριγγλίζοντας ψηλὰ ἀπ' τὰ νεφοβούνια τους, διάμεσ' ἀπ' τὸ θειαφόχρωμο καπνὸ τῆς μάχης ἔπεφταν, καὶ χύμαγαν καθένα τους καὶ σ' ἕνα βρώμικο ψοφίμι, σὰ νᾶταν οἱ κακοί τους οἱ ἄγγελοι ἢ οἱ κολασμένες τους ψυχὲς στὸν κόρφο ἀπὰ τῆς θάλασσας καβάλα. Νὰ τρέχουνε εἴδαμε σκυλόψαρα πρὸς τὸ τσιμποῦσι ποὺ τ' ἀπάντεχεν. Ὁλόχαρος κινιόταν ὁ ἄφωνος αὐτὸς λαὸς τῆς θάλασσας· κ' ἡ Πεῖνα ἡ ἀχόρταγη τὸ σπήλιο της τ' ὠκεάνιο παράταγε, γιὰ νάρθει ν' ἀνταμώσει μας στὸν πόλεμο, νὰ ζυμωθεῖ μὲ τὴν ἀπελπισιά μας. Στὴν Πάτμο δυτικὰ μᾶς βρῆκε ἡ νύχτα, καί, μὲ τὴ νύχτα, ἡ τρικυμία –

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΜΑΧΜΟΥΤ

Σώπα!

(Μπαίνει ἕνας Ἄγγελος)

ΑΓΓΕΛΟΣ

Πολυχρονεμένε Πατισάχ, ὁ χριστιανὸς ἐκεῖνος σκύλος, ὁ Μοσκοβίτης πρεσβευτής, ἔφυγε ἀπ' τὴν Πόλη. Ἂν ἡ ἀντάρτικη ἡ ἁρμάδα βρισκόταν στὸ λιμάνι μας, μὲς στὸν Ἱππόδρομο θὲ νὰ στεφάνωνε ἡ νίκη τοὺς Γραικοὺς καὶ ὁ τρόμος θ' ἁπλωνότανε. Ἡ Ὑποταγὴ κ' ἡ Ὀχλαγωγία, σὰ γίγαντες ἀπάνω σὲ κόσμους συγκρουόμενους, στέκονται ἀντιμέτωπες. Μὰ ἡ εἰρήνη βασιλεύει στὴ Σταμπούλ.

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ὁ τάφος πιότερο δὲν εἶναι εἰρηνικός; Μὲς σὲ χαλάσματα ὁ δικός μου θἄναι ὁ τάφος!

ΧΑΣΑΝ

Τὸ Ρῶσο μὴν τὸν τρέμεις· στὸ φοβισμένο ἐλάφι συμμαχία δὲ δίνει ὁ τίγρης, γιὰ νὰ ριχτεῖ στὸν κυνηγό. Χαμόσυρτος, σκληρὸς καὶ δολερός, νὰ χτυπηθεῖ τὸ θήραμα ἀπαντέχει, καὶ μὲ αἵματα πληρώνεται γι' αὐτό του τὸ καρτέρι. Ἅμα τελέψει ὁ πόλεμος, στὸν ξεπλυμένο Ρῶσο δόσε μερτικό, τὸ μερτικὸ ποὺ νὰ κρατήσεις δὲ μπορεῖς, τὸ μερτικὸ ἀπὸ τὸ αἷμα ποὺ τοῦ ἀξίζει καὶ πού, στοὺς δρόμους, στὰ χωράφια καὶ στὶς θάλασσες καὶ στὰ ποτάμια, δὲ θὲ νὰ χυθεῖ, σὰν τὸ δικό μας, μὰ στὶς φλέβες θὰ βρεθεῖ τῶν χριστιανῶν τῶν σκλάβων λιμνασμένο!

(Μπαίνει δεύτερος Ἄγγελος)

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ἀνάπλι καὶ Μονεμβασιά, Τρομπολιτσά, Μοθώνη, τὸ Ναβαρίνο, ἡ Κόρινθο, κ' ἡ Ἀθήνα, ἡ Θήβα, ἡ Ἄρτα, μὲ τὸ γιουρούσι ἐπάρθηκαν. Κάθε πιστός μας, ποὖχε μὲ τὰ κορμιὰ τῶν σκλάβων* μας χορτάσει τὰ σκυλιά του, ἀπὸ τὸ στόμα ἐπέρασε τοῦ μαχαιριοῦ· ἡ λαχτάρα γιὰ αἷμα ποὺ ἄναβε δίψα ὁλόφλογη στὰ παληκάρια τοῦ Μαχμούτ, ἐσβύστηκε στὸ θάνατο· μά, σὰν τὴ λυσσασμένη πανούκλα, ξαναπλώνεται σὲ πράματα ποὺ νὰ χλωμιάζει κάνουν μέσα στὸ ἴδιο της τὸ φῶς ἡ ὑπόθεση ἡ γκιαούρικη. Τῆς Πάτρας ἡ φρουρὰ γιὰ δέκα μέρες μόνο ἔχει τροφές, κι' οὔτ' ἔχει ἐλπίδαν ἄλλη παρὰ τοὺς Βρεττανούς· σκλάβοι μαζὶ κι ἀφέντες ἔχουνε φόβους πιὸ τρανοὺς ἀπ' τὶς ἐπιθυμιές τους, καὶ νὰ πουλήσουνε ἑτοιμάζονται τὸ κάθε ἀπομεινάρι ἀπὸ τὴν πίστη σὲ ὅρκους ποὖγιναν στὴ Γένουα καὶ στὴ Νορβέγια. Νὰν τἀγοράσεις πρόφτασε τἀπομεινάρια αὐτά, σὰ θὲς νὰ μὴ σοῦ μείνει ὁ κουμπαράς σου ἀδειανὸς ἀπ' τὰ χριστιανικὰ δολώματα – τὰ λόγια! Κάποιος ἀπελεύτερος, ἀρχιγραμματιζούμενος τῆς δύσης, κρατάει τὴν Ἀττικὴ μ' ἑφτὰ χιλιάδες ἄταχτους, κι ἔχει συντρίμι τὸν πασὰ τῆς Μαύρης Θάλασσας. Κάθεται ὁ γέροντας ὁ Ἀλῆς στὰ Γιάννινα, στὸ δίχως θρόνο ἐτοῦτο κράτος του μέσα στὸ κράτος τὸ δικό σου· τῆς δύναμής του τῆς παλιᾶς ὁ ἥσκιος, καὶ μόνο τὄνομά του, κρατάει σὰ γητιὰ τἀσκέρι μας τὸ πολιορκητικὸ στὴν πεῖνα καρφωμένο, στὴν ἀνταρσία καὶ στὴν ἀρρώστια, ἐνῶ αὐτός, ταμπουρωμένος μὲς στὸ κάστρο του, κοιτάει ἀνόρεχτα τὴ ζαφειρένια λίμνη ποὺ κα-

* Τὸ κείμενο ἔχει: τῶν Γαλιλαίων σκλάβων. — Σ. Μ.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

θρεφτίζει τὰ χαλάσματα τῆς πολιτείας ποὺ βασίλεψε, – δίχως κορόνα βασιλιὰς καὶ δίχως κληρονόμους. Τὸν πολυέξοδο ὁ Γραικὸς θερίζει θέρο, ποὺ ὄχι ὁ σποριὰς μὰ τὸ αἷμα του ἔθρεψε. Ὁ Ἀλῆς πού, ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντη, κάποια ἡσυχία ἀγόρασε μὲ δέκα φορτωμένες γκαμῆλες ἀπὸ ἰνδιάνικο χρυσάφι –

(Μπαίνει τρίτος Ἄγγελος)

ΜΑΧΜΟΥΤ

Τί θὲ ν' ἀκούσω ἀκόμη;

ΤΡΙΤΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ

Τοῦ Λίβανου οἱ χριστιανικὲς φυλὲς καὶ τῆς Συρίας οἱ ἄγριοι σηκωθήκανε· ἡ Δαμασκὸ καὶ τὸ Χαλέπι τρέμουνε· οἱ Μαῦροι τὴ Μεδίνα φοβερίζουνε· μπήκανε στὸ Σεναάρ, καὶ καλακεύουνε τοὺς Γύφτους πού, γιὰ νὰ δώσουνε τὴ βοήθεια τους, ὀφίτσια ζητᾶνε. Τὶς πολιτεῖες τοῦ Τίγρη ποταμοῦ ζητᾶ ἡ Περσία, κι ἀρνιοῦνται οἱ Γεωργιανοὶ τοὺς ζωντανούς τους φόρους νὰ πληρώσουνε. Κρήτη καὶ Κύπρο, καθὼς δίδυμα βουνὰ ποὺ ἀπὸ τὶς φλέβες τους ξεχύνουν τόνα στ' ἄλλο τὴν ἡφαιστειακὴ φωτιὰ καὶ τὸ σπασμὸ τὸ σεισμικό, στὴ γενικὴ τὴ θέρμη σειοῦνται ἀνάμεσα. Κάτου στὴν πολιτεία, καθὼς πουλιὰ μπροστὰ στὴ θύελλα, κράζουνε οἱ Ντερβίσηδες, καί, ἀνάμεσα στὸ πλῆθος, νιὲς προφῆτεῖες καὶ φοβερὲς ἀκούγονται. Ἥσυχη, δίχως φύσημα, κοιμᾶται ἡ ἀνθρωποθάλασσα ἐτούτη ἀπάνω στὰ ναυάγια ποὺ ἔφτιασε. Κάποιος Ντερβίσης κήρυξε πὼς τὸ Κοράνι γράφει νὰ πληρωθοῦνε μὲ καταστροφὴ τὰ χρίσματα τοῦ Ἰσλάμ. Ἕνα σωτήρα οἱ Γραικοὶ ἀπαντέχουνε, ποὺ θἄρθει, λένε, ἀπὸ τὴ Δύση συντυλιγμένος σὰ σὲ σύν-

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

νεφο στὴν παντοδυναμία Ἐκείνου ποὺ ὅλα μέσα του ὑπάρχουνε καὶ ζοῦνε. Φριχτὰ σημάδια μέρα μεσημέρι φανερώνονται: Κάποιος, τὸν ἥλιο νὰ σφραγίζει εἶδ' ἕναν κόκκινο σταυρό· ἔβρεξεν αἷμα ὁ οὐρανός· τερατικὲς γινήκαν γέννες, ποὺ προδίνουνε τὸ μυστικὸ θυμὸ τῆς Φύσης καὶ τοῦ Πλάστη της. Τ' ἀσκέρι ποὖχε κατασκήνωση στὸν Κύδαρη, χτὲς νύχτα ἀναταράχτηκε ἀπὸ πολέμου ἀχούς, κ' εἶδε δυὸ ξένα ἀσκέρια ἀνάερα ν' ἀγωνίζουνται, – ἤσκιοι ποὺ ὁ ἄναρχος καιρὸς ἄπλωνε ἀπὰ στῆς νύχτας τὸν καθρέφτη· κ' ἐνῶ γινόταν τοῦτος ὁ ἀγώνας, ξάφνου ἕνας σίφουνας σηκώθηκε καὶ σάρωσε πρὸς τἄστρα τὰ φαντάσματα. Στῆς τρίτης φυλακῆς τὴν ὥρα, τὸ Πνέμα τῆς Πανούκλας κροταλίζοντας ἀκούστηκεν ἀνάμεσα στὶς τέντες· ἡ νέα φρουρὰ ποὺ πῆγε γιὰ ἀλλαγή, νεκροὺς ἐβρῆκε τοὺς σκοπούς. Τὰ τελευταῖα νέα ἀπὸ τὸ στρατόπεδο καμιὰ χιλιάδα φέρνουνε τοὺς ἄρρωστους στρατιῶτες, καὶ –

(Μπαίνει τέταρτος Ἄγγελος)

ΜΑΧΜΟΥΤ

Καὶ σύ, χλωμὸ ἐσὺ φάντασμα, ἤσκιε θαμπὲ μιᾶς κάποιας σπερμολογίας ἄκαιρης... μίλησε, πές!

ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἔρχεται κάποιος μὲ μορφὴ βασανισμένη, τυλιγμένη σὲ πέπλο ἀπὸ αἷμα καὶ ἀπὸ ἀφρό. Στάθηκε, λέει, σ' ἕνα ἀκρωτῆρι ποὺ βλέπει πέρα στὰ νησιὰ μπροστὰ ἀπὸ τὴ Βρετάνια, ποὺ τὰ νερά τους παιχνιδίζουνε στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, καὶ εἶδε... μόλις τὰ ταξιδιάρικα τὰ σύννεφα ξεσκέπασαν τὸ φῶς του τ' ἀπεριόριστο... δυὸ ἁρμάδες ἐχτρικὲς μέσα στὴ νύχτα νὰ κινιοῦνται μὲ προφύλαξη,

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

στὰ τρεμοσβύσματα τοῦ ὁρίζοντα μακρυά, βροντὲς σκορπώντας ἄγριες, θειαφόχρωμες ξερνώντας ἀστραπές, κι ἁπλώνοντας καπνοὺς ποὺ τοὺς συνέπαιρνε τὸ ἀεράκι, τὸ ἁπαλό, τοὺς ἀσημένιους διώχνοντας ἀχνοὺς στὸν τρίσβαθον ἀέρα. Σιγὰ - σιγά, μαλάκωσεν ἡ μάχη. Μὰ φύσηξε ὁ Σιρόκος, κ' ἔσπρωξε πέρα στὸν ὁρίζοντα τὸ βροντερὸ συννεφοκόπαδο, σκοτίζοντας τὸ καθετί, ξὸν ἀπὸ κεῖνο ποὖδειδεν, ἢ θάρρεβε πὼς ἔβλεπεν, αὐτὸς ὁ κάποιος: τὸν Τοῦρκο ναύαρχο καὶ δυὸ ἀπὸ τὰ καράβια μας τὰ πιὸ τρανὰ ἀναποδογυρισμένα, στὴ λάμψη τὴ χλωμὴ τοῦ φεγγαριοῦ ποὺ σκέπασε τὴν ὄψη του ἀπὸ θλίψη· ἐνῶ ὁ καταραμένος ὁ Σταυρὸς -

(Μπαίνει ἕνας Ἀκόλουθος)

ΑΚΟΛΟΥΘΟΣ

Σουλτάνε πολυχρονεμένε! κεῖνος ὁ Ἑβραῖος ποὺ -

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ἄ, δὲ μποροῦσε πιὸ ἔγκαιρα νἀρθεῖ. Νὰ περιμένει πές του. Δὲ θέλω πιότερα ν' ἀκούσω! Μέσ' ἀπ' τοῦ φόβου μας τὴν ἄχνα βλέπουμε κίνδυνο τόσην ὥρα· καὶ τὶς εἰκόνες τοῦ ὅλεθρου πληθαίνουμεν ἀπὰ στὶς συντριμένες μας ἐλπίδες. Ὅ,τι κι ἂν εἶναι ἂς γένει! Τὸ αὔριο καὶ τὸ αὔριο μὲ λυχνάρια μοιάζουνε ποὺ μᾶς φωτίζουνε στὸ δρόμο μας ἀνάμεσ' ἀπὸ θύελλες καὶ γαλῆνες· καὶ δὲ μποροῦμε τίποτα νὰ πάθουμε ποὺ νὰ μὴν ἔχει ὁρίσει Ἐκεῖνος, - Ἐκεῖνος ποὺ μᾶς παίζει μὲς στὰ χέρια του.

(Βγαίνουν)

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Ι

Σύγνεφο νάμουν φτερωτό,
Φουρτουνοκινημένο!

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Φεγγάρι καὶ ἥλιο θἄφευγα, -
Τὸ φῶς τὸ μισημένο!
Θὲ νάφινα τὰ Πνέματα
Τῆς Νύχτας ν' ἀνυφάνουν:
Τὸ σάβανο νὰ βάνουν
Στὴ Μέρα τὴ νεκρή!

ΗΜΙΧΟΡΟΣ ΙΙ

Καὶ ποῦ θὲ νὰ φτερούγιζες;

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Ι

Ὅπου τοῦ Αἰγαίου τὰ βράχια
Θούρια πολέμου ἀντιλαλοῦν, -
Σὲ κεῖνα τἀκροράχια
Τὴ νίκη θὲ νὰ βρόνταγα
Μὲ τὴ βαργιὰ βροντή μου:
Τῆς Τυραννίας, ἀλί μου!
Καμπάνα θλιβερή!

ΗΜΙΧΟΡΟΣ ΙΙ

Αἴ, Βασιλιά! τὸ σύγνεφο
Πῶς θἀν τὸ ἁλυσοδέσεις;
Ἀνεμοζάλη καὶ ἀστραπὴ νὰ πιάσεις θὰ μπορέσεις;
Οἱ ἀνέμοι πᾶνε λεύτεροι·
Μὰ ἐμεῖς - ὦ συφορά μας! -
Κοπήκανε, καὶ χάθηκαν, καὶ πᾶνε τὰ φτερά μας!

Ο ΧΟΡΟΣ

Πικρὴ Σκλαβιά! σὺ παγωνιὰ τῆς χρυσαυγῆς τοῦ κόσμου,
Μαραίνοντας τὰ λούλουδα καὶ ἀφήνοντας τἀγκάθια!
Τὸ παγερό σου τὸ ἄγγιγμα μοῦ θόλωσε τὸ φῶς μου,

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Καὶ τὸ κορμί μου σφράγισε μὲ κρίματα καὶ πάθια.
Μὰ ὅμως ἡ λεύτερη καρδιά, ἡ ἀδάσταγη ψυχή,
Καταφρονάνε τὸ ἔργο σου, σκλαβιὰ πικρή, πικρή!

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Ι

«Φῶς γεννηθήτω!» εἶπε ἡ Λευτεριά·
Καί, σὰν ἡλιοπηγὴ ἀπ᾽ τὸ κῦμα, τότες,
Ἀνάτειλε ἡ Ἀθήνα! – Καὶ μακρυά,
Βουνὰ σὲ αὐγήν, οἱ πολιτεῖες οἱ πρῶτες.
Ἡ δόξα τους σκορπίστη, ἐσβύστη πιά, –
Στάχτη, συντρίμι ἐγίνη, λησμονιά:

ΗΜΙΧΟΡΟΣ ΙΙ

Τρέχα ὅπου οἱ Θέρμες κι ὁ Ἀσωπὸς σαρώσαν
Τὸν Πέρση, ὅπως τὸν ἄμμο ὁ ἀφρός.
Στερνά, Μακεδονία καὶ Ρώμη ἁπλώσαν·
Κ᾽ ὕστερα σύ, ὁ στερνὸς ἐχτρός!

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Ι

Ναοὶ καὶ πύργοι, κάστρα, πολιτεῖες,
Κι ὅλα πού ζοῦν σ᾽ αὐτὲς καὶ πού πεθαίνουν,
Ἦταν, Σκλαβιά, δικές μας εὐτυχίες,
Κ᾽ εἶναι δικές σου, κι ὅλο καὶ διαβαίνουν.
Μὰ ἡ Ἑλλάδα τὸ γιγάντιο θεμελό της,
Βαθειά, κάτου ἀπ᾽ τοῦ Πόλεμου τὸ ρέμα,
Θεμέλιωσε στὸν κρουσταλλοβυθό της, –
Ὅπου εἶν᾽ ὁ Λόγος ρήγας μ᾽ αἰώνιο στέμμα.
Ἀπὸ τὰ περασμένα, τὰ παιδιά Της,
Ἀθάνατα, κινοῦν τὰ τωρινά:

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ὅ τι ἔχει ὁ κόσμος τοῦτος ὁ περάτης,
Μὲ σῆμα τὴ σφραγίδα τους γυρνᾶ.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ ΙΙ

Γροικᾶς, γροικᾶς τὸ σύγνεφο, ποὺ μὲ Ὀρφικὴ βροντὴ
Ξυπνᾶ ἀπὸ τὰ χαλάσματα Τιτᾶνες πετρωμένους;
Ποὺ τῆς Σκλαβιᾶς τὰ κόκκαλα τὸ φύσημά του σεῖ;
Στὴς Κρήτης; καὶ στὴς Κόρινθος καὶ στοῦ Ἄργος θρονιασμένους
Τὶς ἀψηλὲς κορφές, γροικᾶς, τοὺς δαίμονες μαζί
Μὲ νύφες νὰ γλυκολαλοῦν ἀχοὺς ἁρμονισμένους;

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Ι

Γροικῶ, γροικῶ τὸ σύγνεφο καὶ τοὺς ἀχοὺς μαζί!

ΗΜΙΧΟΡΟΣ ΙΙ

Τοῦ κόσμου ἡ κυβερνήτρα,
Ἡ Μοῖρα, νά, χυμάει γοργή!
Ποιᾶς πίστης καταλύτρα,
Ποιανοῦ λαοῦ πληγή;
Στόνα της χέρι ἀϊτόφτερη ποιὰ Νίκη στέκει; ποιὸς
Ἥσκιος μπροστά της περπατεῖ, καὶ πίσω της ποιὸ φῶς;
«Εἴμαστε μεῖς!» φωνάζουνε Πλάση καὶ Χαλασμός.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Ι

Γροικῶ! Γροικῶ σουρίσματα σὰν ἀνεμοσυρμῆς,
Βρυχήματα σὰν ὠκεανοῦ ποὺ ἀφρίζει καὶ μανιάζει,
Βροντὲς σὰν προμηνύματα τῆς σεισμικῆς ὁρμῆς,
Κοσμοκατρακυλίσματα, κ' ἕναν λαὸ νὰ κράζει:
«Ἔλεος!» καὶ μιὰ βουή: «σφαγή»! Στερνά, φωνὲς-μαράζι.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΗΜΙΧΟΡΟΣ ΙΙ

Ἡ Ἐκδίκηση καὶ τὸ Ἄδικο γεννάνε τὰ παιδιά τους:
Τὰ βρώμικα κουτάδια τους μοιάζουν μὲ τοὺς γονιούς·
Τὸ μοχθηρὸ καὶ σκοτερὸ τὸ πνέμα εἶν' ἡ μονιά τους,
Κ' ἡ ἀπελπισιὰ εἶναι θρέψη τους, συνείδησή καὶ νοῦς.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Ι

Δίπλα στῆς Γνώσης τὸ ναό, στὴν ἱερὴν Ἀθήνα,
Τοῦ Οἴχτου ὁ βωμὸς στεκότανε, στὴν ἄρνηση φραγμός·
Στ' ἄδυτα τοῦ Ἀγνωστου Θεοῦ μάταια μὴν μπῆτε ἐκεῖνα,
Μὰ ἀνάφτε πάλι τῆς σβυτῆς θεότης τὴν ἀχτίνα:
Δάκρυ γιὰ αἷμα, καὶ στοργὴς ἀντὶ γιὰ μῖσος φῶς.

(Μπαίνουν ὁ Μαχμούτ κι ὁ Ἀχάσβερος)*

ΜΑΧΜΟΥΤ

Εἶσ' ἄνθρωπος καὶ σύ, καθὼς καὶ μεῖς.

ΑΧΑΣΒΕΡΟΣ

Ἤμουν, δὲν εἶμαι πιά!

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ἄνθρωπος εἶσαι ποὺ ἀνεβαίνεις πιὸ ψηλὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους μὲ τὴ σκέψη, ὅπως ἐγὼ ἀνεβαίνω μὲ τὴ δύναμη.

ΑΧΑΣΒΕΡΟΣ

Ἐσὺ τὸ λὲς αὐτό.

---

* Τὄνομα τοῦ προσώπου αὐτοῦ, στὸ πρωτότυπο, εἶναι: *Ahasuerus* ἐπειδὴ ὅμως στὸ ἑλληνικὸ θὰ ἦταν κακόφωνο ἔτσι, τὸ ἄλλαξα σὲ *Ἀχάσβερος*. - Σ. Μ.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΜΑΧΜΟΥΤ

Εἶσαι τῆς δύσκολης φιλοσοφίας τῶν Γραικῶν μαζὶ καὶ Φράγκων· φυλλομετρᾶς τὰ λούλουδα καὶ λογαριάζεις τἄστρα· χωρίζεις τὰ στοιχειὰ τόνα ἀπὸ τἄλλο· στὰ περασμένα ζεῖ τὸ πνεῦμα σου, καὶ βλέπει τοῦ γέρικου αὐτοῦ κόσμου τὴν ἀρχή, διάμεσ' ἀπὸ τοὺς κύκλους τοὺς πολλοὺς τῆς ἡμερότητάς του καὶ ἀγριεμάρας του, καὶ σὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἦταν καὶ σὰν πλάστηκε, καὶ βασιλιὰς καὶ σκλάβος μαζὶ ἐγίνηκε τῆς χαμηλῆς ἐτούτης σφαίρας καὶ ὅλων της τῶν κύκλων τῶν στενόχωρων. Γιὰ σένα αἰσθάνομαι τιμή, καὶ θἄθελα νάμαι ὅ,τι ἐσὺ εἶσαι καὶ ὄχι ὅ,τι εἶμ' ἐγώ· μιὰ ποιὸς θὰ φανερώσει τὴν ἀγέννητη τὴν ὥρα, τὴ θρεμένη ἀπὸ τ' ἀντίθετα φόβου κ' ἐλπίδας ρέματα; Οὔτε καὶ σύ, μήτε κ' ἐγώ, μήτε καὶ κανεὶς ἄλλος, ὅση σοφία καὶ δύναμη κι ἂν ἔχει. Ὅσα εἰπωμένα μοῦχεις, δὲν τὰ κατάλαβα· νοιώθω ὅμως πῶς δὲν ἐξηγᾶς ὄνειρα ἐσύ, πῶς δὲν κατέχεις τὴν τέχνη τὰ μελλούμενα ποὺ τωρινὰ τὰ κάνει, καὶ πῶς καὶ μᾶς καὶ καθετὶ καταφρονᾶς δικό μας. Μοιάζεις ἐσὺ μὲ τὸ Θεὸ ποὺ δύνεσαι καὶ βλέπεις.

ΑΧΑΣΒΕΡΟΣ

Ἐσένα νὰ καταφρονέσω; ἢ τὸ μικρὸ σκουλῆκι ποὺ πατάει σκληρὰ τὸ πόδι μου; Καὶ γιὰ μικρότερα ἀπ' αὐτὰ ποὺ ἐσὺ φαντάζεσαι φροντίζει πράματα ὁ Ἄπειρος, καὶ τὴν περφάνειαν ἔπλασε γιὰ κείνους ποὺ θἄθελαν νάναι ὅ,τι δὲ μποροῦν, ἢ ὅ,τι δὲν εἶναι θἄθελαν νὰ φαίνουνται. Σουλτάνε! πάψε πιὰ νὰ μοῦ μιλᾶς γιὰ σένα καὶ γιὰ μένανε, γιὰ τὰ μελλούμενα καὶ γιὰ τὰ περασμένα· καὶ κοίταζε καλλίτερα κεῖνο ποὺ δὲν ἀλλάζει, – Κεῖνον τὸν

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ἄναρχο, τὸν ἄφθαρτο, τὸν Ἕνα. Γῆς, ὠκεανός, τὸ διάστημα, καὶ τὰ νησιὰ τὰ ζωντανὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ποὖναι στολίδια μὲς στὸ ζαφειρένιο τὸ κῦμα τοῦ διάστερου τοῦ ἀγέρα· ἐτοῦτο τὸ στερέωμα ποὖναι σκεπὴ στὸ χάος, μ᾽ ὅλους τοὺς φάρους τῆς ἀθάνατης τῆς φλόγας του, ποὺ ὁ ξώτειχός του, πυργωμένος τόσο ἀπόρθητα, μποδίζει τὴν ἀπόκοτη τὴ σκέψη νὰ ξεφύγει καὶ τὴ γυρίζει πίσω ὅπως ὁ ἄνεμος τ᾽ ἀτλαντικὰ τὰ σύγνεφα· τὸ Σύνολον ἐτοῦτον ἀπὸ ἥλιους, κόσμους, ἀνθρώπους, ζῶα καὶ λουλούδια, μ᾽ ὅλη τὴ σιγαλὴ ἢ τὴ βροντερὴ τὴν ἐργασία ποὺ τἄπλασεν: εἶναι, ἢ δὲν εἶναι μόνο μιὰ ὀπτασία; – ὅλα, τὸ κάθε τί ποὺ ὑπάρχει μέσα του, μόριο μικρότατο εἶναι σὲ ἄρρωστο ἐμπρὸς μάτι, – ἕνας ἀφρός, ἕνα ὄνειρο. Ὁ τάφος του κ᾽ ἡ κούνια του εἶν᾽ ἡ σκέψη· ὄχι λιγότερο, μελλούμενο καὶ περασμένο, ἀνύπαρχτα εἶναι πράματα, ἥσκιοι εἶναι ἀνώφελοι στὸ αἰώνιο τὸ φτερούγισμα τῆς σκέψης· ἔ, δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνο τὸ συναίσθημα τῆς ὕπαρξης τοῦ καθετί.

ΜΑΧΜΟΥΤ

Τί θὲς νὰ πεῖς; τὰ λόγια σου ξεχύνονται στὸ νοῦ μου σὰν ζαλερὴ μιὰ θύελλα γεμάτη καταχνιά· τραντάζουνε τὴ γῆ ποὺ μὲ κρατεῖ, καὶ ἀπάνωθέ μου ἁπλώνουνε σὰ νύχτα σὲ οὐρανό. Τί κέρδος μπορεῖ νἄχουν; Τὰ φωτεινά, καὶ τἀγαθά, καὶ τὰ πιὸ βέβαια ἀκόμη, τὰ συντυλίγουνε μὲ ξάφνισμα, μὲ ἀμφιβολία καὶ μὲ ἀβεβαιότητα.

ΑΧΑΣΒΕΡΟΣ

Ὤ, δὲ γελιέμαι! Ὅλα τὰ πράματα, τόνα κλεισμένο στ᾽ ἄλλο μέσα βρίσκονται. Μὲς στὸ μικρὸ βελανιδάκι τὸ δωδωναῖο τὸ δάσος εἶναι κεῖνο ποὺ ἦταν, καὶ θἄναι, καὶ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

εἶναι, ἐνῶ εἶν' ἀνύπαρχτο. Ἡ Σκέψη μοναχά, καὶ τὰ στοιχεῖα της, Θέληση, Πάθος, Λογικό, καὶ Φαντασία, – ἐτοῦτα δὲν πεθαίνουνε· παίρνει μορφὴ καὶ φαίνεται μονάχα ἐκεῖνο ποὺ στοχάζονται, – τὸ ὑφάδι τὸ πολύχρωμο ποὺ ἀπάνω του μπορεῖ νὰ ὑφάνει ἡ αἰώνια ἡ Ἀλλαγὴ τὸ καθετὶ ποὺ τρῦειναι κυβερνήτρα: κόσμους, σκουλήκια, καὶ τὰ κράτη, καὶ τὶς πλάνες μας. Ποιὰ σημασία γιὰ τὴ σκέψη ἔχει ὁ καιρός, ὁ τόπος, κ' ἡ περίσταση; Θέλεις νὰ ἰδεῖς τὸ ἐρχούμενο; Ζήτα το καὶ θὰν τὄχεις! Χτύπησε καὶ θὰ σοῦ ἀνοιχτεῖ – πρόσεξε καὶ θὰν τόϊδεις! Τὰ ἐρχούμενα στὰ περασμένα καθρεφτίζονται, καθὼς μὲς στοὺς καθρέφτες οἱ μορφές.

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ἄγριοι μου, – ὤ, ἄγριοι στοχασμοὶ ταράζουνε τὸ νοῦ μου! Τάχα ὁ Μωάμεθ Δεύτερος τὴν Πόλη δὲν τὴν πῆρε;

ΑΧΑΣΒΕΡΟΣ

Θὲς νὰ ρωτήσεις τὸ τρανό, γιγάντιο ἐτοῦτο πνεῦμα: τῆς χώρας καὶ τῆς πίστης σου ποιὰ θἄναι ἡ μοῖρα; Θέλεις νὰ ἰδεῖς ἕναν βρυκόλακα, ν' ἀκούσεις νὰ σοῦ λέει πὼς ὅ,τι σάρκα ἔχει καὶ ὀστᾶ πρέπει καὶ νὰ πεθάνει;

ΜΑΧΜΟΥΤ

Μὲ κυβερνᾶν τὰ λόγια σου! Βλέπω –

ΑΧΑΣΒΕΡΟΣ

Τί ἀκοῦς;

ΜΑΧΜΟΥΤ

Μουρμοῦρες ἀλαργινές... Φριχτὴ σιωπή...

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΑΧΑΣΒΕΡΟΣ

Στερνὰ τί ξεχωρίζεις;

ΜΑΧΜΟΥΤ

Κάτι παρόμοιο μὲ βουὴν ἐπίθεσης ἐνάντια σὲ πολιτεία βασιλική· σουρίσματα μιᾶς ἄσβυστης φωτιᾶς· μουγκρίσματα κάποιου γιγάντιου κανονιοῦ· τὸ πέσιμο τὸ σεισμικὸ μεγάλων κάστρων, πύργων γκρεμίσματα, ἀνεμοσκορπίσματα βράχων ἀπὸ μηχανικοὺς ἀλλόκοτους, καὶ τροχαλήματα, καὶ ποδοβολητά, κι ἀντιχτυπήματα χαλκοῦ σὰ νὰ κατρακυλᾶνε διαμαντόβουνα· ξεφρενιασμένα βούκινα, καὶ ἄτια ὅλο ἀφρὸ ποὺ χλιμιντρίζουνε· στριγγλίσματα γυναίκια ποὺ παγώνουνε τὸ αἷμα· καὶ κάποιο, ἐκεῖ, γλυκόγελο, φριχτὸ στὸ ἄκουσμα, σὰν τοῦ παιδιοῦ ποὺ ὅλο χαρὰ ξυπνάει καὶ παίζει ἀπὰ στὸν κόρφο τῆς πεθαμένης μάνας του· καί, ἄκου! μιὰ σύνθετη κραυγὴ πολεμικὴ – ἄ! ἀκούω καλά; «ἐν τούτῳ νίκα!» – Ἀλλὰχ - ἰλ - Ἀλλάχ!».

ΑΧΑΣΒΕΡΟΣ

Ἡ καταχνιὰ ἡ θειαφόχρωμη σκορπίζεται... Βλέπεις...

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ἕνα ἄνοιγμα σὰ δυὸ βουνῶν στὰ τείχη τῆς Σταμπούλ· καί, μὲς στὸ στόμα τὸ φριχτό, τοὺς Ἰσλαμίτες, σὰ γίγαντες μὲς σὲ κοσμοχαλάσματα, νὰ ὀρθώνουνται μπρὸς στὸ φωτοβασίλεμα. Ἀνάμεσα στὸν κουρνιαχτό, κάτι σὰ μιὰ κορόνα τρεμολάμπει, καί, κάτω ἀπὸ τῆς μάχης τὸ ποτάμι, κάποιος πρὸς τὴ Βασιλικὴ σωριάζεται τὴν Πύλη. Τὰ ὁλοχρυσά του τ' ἄρματα περήφανα φορώντας, σαλεύον-

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

τας Ταρταρικὸ ἕνα δόρατο, ἕνας ἄλλος, μὲ σιδερένιο σκῆπτρο κυβερνάει, στὸ ἄνοιγμα μέσα, ἐκεῖνον τὸν ἀνθρωποχείμαρρο... καὶ λὲς πῶς... ὁ Μωάμεθ εἶναι!

ΑΧΑΣΒΕΡΟΣ

Ὁ ἥσκιος εἶναι μοναχὰ τοῦ ξεχασμένου ὀνείρου σου. Ἑνὸς ὀνείρου ἀπ' τὴν ἀλήθεια τρισμικρότερου. Μπορεῖς νὰ ἰδεῖς οἱ πολιτεῖες πῶς γέρνουνε πρὸς τὴ φθορά τὶς πυργωμένες ἄκρες τους, ποὺ ἀπάνω τους ἡ αὐτοκρατορία σου κοιμᾶται θρονιασμένη. Ἀπ' τὰ ψηλὰ ποὺ βρίσκεσαι μπορεῖς νὰ μάθεις τώρα πῶς ἡ μεγάλη δύναμη μπορεῖ καὶ νὰ βουλιάξει μὲς στὸ βυθὸ τῆς ἴδιας τῆς πλημμύρας της. Ὦ κληρονόμε δόξας, ποὺ σὲ σκοτάδι πιάστηκε, γεννήθηκε μὲς στὸ αἷμα, καὶ θράφηκε μὲ βάσανα καὶ δάκρυα, νοιώθεις τώρα τοὺς πόνους τοὺς θανατεροὺς τῆς δόξας ποὺ γεννήθη σὰν τὴ δική σου. Στέκεται τὸ Περασμένο τώρα μπροστά σου σὰν Ἐνσάρκωση τοῦ Ἐρχούμενου· καί, ὡστόσο, νὰ κοινωνήσεις θἄθελες μὲ τὸ κομμάτι ἐκεῖνο τοῦ ἑαυτοῦ σου, ποὺ ἤτανε καὶ πρὶν ἐσὺ νὰ ξεκινήσεις γιὰ τὸ μικρὸ αὐτὸ δρόμο σου ποὺ ὁ Χάρος στεφανώνει· ναί, νὰ διαλύσεις θἄθελες, μὲ πίστη, μὲ τὸ πάθος ποὺ ἀπόναν ἄπλαστο βυθὸ τὸν ἥσκιο ἐτοῦτον κράζει, τὸ σύγνεφο τὸ μακρυνὸ τοῦ πόλεμου γιομάτο μὲ ἀνήσυχα φαντάσματα θανάτου· νὰ τραβήξεις μὲ θέληση ὁλοδύναμη θἄθελες ἀπ' τὸν τάφο τὸν Ἥσκιο τὸ βασιλικὸ κοντά σου;

(Ὁ Ἀχάσβερος φεύγει. Τό Φάντασμα τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β' φανερώνεται)

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ζυγωσέ με!

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ἔρχομαι κεῖθε ποὺ καὶ σὺ πρέπει νὰ πᾶς. Ὁ τάφος
Παίρνει ὅσους ζοῦνε πιὸ εὔκολα γιὰ ἀφήνει ὅσους πεθαίνουν·
Κι ὅμως, νικήτρια ἡ πίστη σου, μ' ἔφερε δῶ μπροστά σου.
Τὰ θρύψαλα τῆς δύναμης πού, ὡς ἔβγαινα ἀπ' τὸν τάφο,
Σωριάστηκαν σὰ σύγνεφα, σὰ βράχια, δίχως σχῆμα,
Τριγύρω ἀπὸ τὸ θρόνο μου στὴν ἄβυσσο κρεμιοῦνται,
Ὅπου φωνὲς παράξενες τὴ γαληνιά μου τέρπουν,
Κλαίοντας γιὰ δόξα ποὺ ποτὲς δὲ θὰ ξαναγυρίσει.
Ἡ γριὰ αὐτοκρατορία μας κοιμᾶται μαραμένη·
Ἔφτασε τὸ χινόπωρο τῆς θαλερῆς μας πίστης·
Κ' ἡ ἁρπαχτικὴ ἡ Μεταβολή, σὰν τὸ χειμώνα, οὐρλιάζει,
Τίς μαραμένες φυλλωσιὲς μαδώντας ὅπου ἡ Φήμη
Φωλιάζει ἀνάερα σὰν ἀϊτός, καὶ κάτω της τὴν ἴδιαν
Ὥρα ἡ Ἐξουσία γεννοβολᾶ. Ἡ θύελλα στά κλαδιά της,
Ὁ παγετὸς στὰ φύλλα της, καί, στ' ἀδειανά της μέσα,
Φθορὰ ἀπαντέχει τὴ φθορά, λησμόνια τὴ λησμόνια,
Καὶ χάλασμα τὸ χάλασμα: Πόσο ἄργησες, παιδί μου!
Τὰ πνεύματα τοῦ σκοταδιοῦ κρατᾶνε σου ἕναν θρόνο,
Ποὺ κοίτεται τριγύρω του τὸ ἀπέραντό σου κράτος·
Καὶ θάχεις γιὰ ὑπηκόους σου, καθὼς κ' ἐγώ, τοὺς ἤσκιους
Τῶν σκοτωμένων, τὶς μορφὲς δυνάμεων ποὺ σὲ σέρνουν, –
Ρέμπελα πάθη, ἀντίμαχοι φόβοι, νεκρὲς ἐλπίδες
Χωρὶς θνητὴ πιὰ δύναμη, καθὼς καὶ σύ! Θὰ πέσει, –
Θὰ σωριαστεῖ ὁ Ἰσλάμ· μὰ ἐμεῖς μαζὶ θὰ κυβερνᾶμε
Ἀπάνου στὰ συντρίμια του στὸν κόσμο τοῦ θανάτου:
Κι ἂν τὸ κορμὶ ξεραίνεται, τὸ σπέρμα ἁπλώνει πάντα,
Καὶ πλάθει ἀπ' τὴ φθορὰ μορφήν. Ἀλί μου, ἀλί σου, ἀλί μας!
Ἀλὶ στὸν ποὺ τυλίγεται μὲς στοὺς στερνοὺς σπασμούς του!

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΜΑΧΜΟΥΤ

Σὲ ὅλους ἀλὶ καὶ συφορά! καὶ στὸν ἀδικημένον
Ἀλί, καὶ στὸν ἐκδικητήν! Ἀλὶ στὸν ποὺ γκρεμίζει,
Καὶ ἀλὶ στὸν ποὺ γκρεμίζεται! Ἀλὶ τοῦ πλανεμένου,
Ἀλί του καὶ τοῦ πλανευτῆ! Καὶ τοῦ τυραννημένου
Ἀλί, καὶ ἀλὶ τοῦ τύραννου! Καὶ ἀλὶ καὶ σὲ ὅσους πάσχουν,
Καὶ σ' ὅσους εἶν' ἡ αἰτία τους! σὲ ὅσους γεννιοῦνται ἀλί τους,
Ἀλὶ καὶ σὲ ὅσους σβύνουνε! Μὰ πὲς μου, σκιὰ τοῦ ποὺ εἶμαι:
Μὲ τρόπο ποιόν, πότε, ἀπὸ ποιόν, ὁ Ὄλεθρος θὰ χορτάσει;

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Ρώτα τὴν Ὥρα τὴ χλωμή, τὴν παγερὴ τὴν Ὥρα,
Τοῦ θάνατου τοῦ ἐρχούμενου τὴν πλούσια κληρονόμα,
Πότε σ' αὐτόν, ποὺ στὰ ἄσπρα του μαλιὰ φωλιάζουν λύπες,
Θὲ νὰ κατέβῃ τὸ βαρὺ φορτίο, ποὺ τὸ Κρῖμα,
Ἀπὸ τὴ μιὰ ἔρμη τὴν καρδιὰ στὴν ἄλλη φτερουγώντας
Μὲ καιροπλούμιστα φτερά, φορτώνει στοὺς ἀνθρώπους
Καὶ πρὸς τὸν τάφο περπατοῦν σκυφτοί: δύστυχο πλάσμα!
Πάει στὸ ραβδί του γέρνοντας, κι ὅλο μιλάει γιὰ χρόνια
Μελλούμενα, καὶ γιὰ χαρὲς ποὺ δὲ θὰ ξαναζήσουν...

ΦΩΝΗ ΑΠΟΞΩ

Νικήσαμε! νικήσαμε!

(Τὸ Φάντασμα χάνεται)

ΜΑΧΜΟΥΤ

Τῆς ἀνυπόφορης τῆς γῆς
Ποιὸς ἀχὸς ἄγριος σκόρπισε τὸ ζωντανό μου τὸ δραμα;

Η ΦΩΝΗ

Νικήσαμε! νικήσαμε!

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΜΑΧΜΟΥΤ

Ἀδύναμη ἀστραπὴ μὲς στὸ τρισκόταδο!
Τοῦ Ἰσλὰμ τοῦ ἑτοιμοθάνατου χαμόγελο φτωχό!
Φωνὴ ποὖεισαι τὸ ἀντίφωνο μιᾶς ἀνημπόριας κούφιας!
Ξύπνιος, λοιπόν, εἶμαι καὶ ζῶ;
Εἶδα στ' ἀλήθεια τάχατες, ἢ ὁ ἀνήσυχος ὁ νοῦς μου,
Ἀπ' τὰ σοφὰ τρελόλογα τοῦ Ἑβραίου ζαλισμένος,
Σὲ εἰκόνες μοῦ ζωντάνεψε τοῦ φόβου του τοὺς ἥσκιους;
Μὰ τὶ μὲ νοιάζει! ἀπ' ὅσα ὀνειρευόμαστε
Καὶ βλέπουμε, κατέχουμε καὶ χάνουμε,
Ποτὲς κανένα τους δὲν ἔχει ἀξίαν ἄλλην
Ἀπ' τὸ σοφὸ ποὺ μᾶς χαρίζει μάθημα.
Ὅ,τι κι ἂν θέλει ἂς γένει· τὰ μελλούμενα
Πρέπει νὰ μοιάσουν μὲ τὰ περασμένα·
Κι ὅσο πιὰ γιὰ τὰ τωρινά,
Τὰ σκοτερὰ αὐτὰ βράχια τοῦ Καιροῦ
Ποὖχω κολήσει ἀπάνω τους,
Σὲ μὲ φαινόνταν κάποτε σὰν παραδείσιο ἕνα νησί, –
Γαλήνης ἄφταστο νησί, χαρᾶς ἀλαργινό.
Νὰ κουρελιάσω πρέπει αὐτὸ τὸ θρίαμβο, –
Ἐτοῦτο τὸ μεθύσι πρὶ νὰ σβύσει,
Καί, σβύνοντας, γεννήσει ἀπελπισιά: –
Νικήσαμε! – Δυστυχισμένοι σκλάβοι!

(Φεύγει ὁ Μαχμοὺτ)

ΦΩΝΗ ΑΠΟΞΩ

Γιορτάστε τοῦ θανάτου τὴ γιορτή! Οἱ Γραικοὶ μοιάζουν μὲ λιοντάρια σὲ κλουβί, ποὺ οἱ κυνηγοὶ τριγύρα του χαμογελώντας στέκονται. Ἄταχτοι! ἐσεῖς ποὺ γιὰ τρο-

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

φὴ σας ἔχετε κατάρες, βόγγους, καὶ χρυσάφι, τοῦ θανάτου τὸν καρπό, γιορτάστε, ἐλᾶτε ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου! Ἀνθρώπινη ἔχει σάρκα τὸ τραπέζι σας· ξέχειλη ἡ κούπα ἀφρίζει ἀπὸ τὸ αἷμα ἑνὸς λαοῦ· Πεῖνα καὶ Δίψα καρτεροῦνε: χορτάστε, πιέτε, σβύστε μὲς στὸ θάνατο!

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Ι

Νὰ τὸ Ἄδικο: στριγγλίζοντας σὰν ὄρνιο, χαιρετᾶ
Τὸ λαμπερὸ ἡλιοξύπνημα, τὴν ἡσκιωμένη ἡμέρα!
Τὸ βλέπω, καθὼς ὄνειρο τυράννου, νὰ πετᾶ
Ἀπάνω ἀπὸ τὴν ἄστατη τῆς νύχτας πυραμίδα,
Ποὺ ἡ γῆ γυρνᾶ ἀπὸ κάτω της δοσμένη πέρα ὡς πέρα
Στὴν ὀπτασία μιᾶς αὐγῆς ὁποὺ δὲν ἔχει ἐλπίδα.
Ποιὸς θὰ σοῦ κόψει τὰ φτερά, νικήτρα νυχτερίδα;
Ποιὸς θὰ σταθεῖ στὸ δρόμο σου λυτρώνοντας τὴ Σφαῖρα;

ΦΩΝΗ ΑΠΟΞΩ

Νικήσαμε! νικήσαμε! Δὲν ἔχουν τῆς Ρωσίας οἱ λιμασμένοι ἀϊτοὶ καρδιὰ γιὰ νὰ χυμήξουν κάτω ἀπ' τοῦ μισοφέγγαρου τὸ φῶς! Τ' ἀπομεινάρια τῶν Γραικῶν ξεσκίστε τα! Γδύστε τα! βιάστε τα! καὶ κάμετε τὴ σάρκα τους πιὸ περιφρονημένη ἀπὸ τὴ σκόνη!

ΗΜΙΧΟΡΟΣ ΙΙ

Σὺ φωνὴ ποὖεισαι ὁ κήρυκας τοῦ ἡσκιόλαμπρου κακοῦ!
Σὺ ἠχὼ τῆς ψεύτικης καρδιᾶς τῆς Μοναρχίας:
Φέρε με μὲς στοὺς ἥσκιους σου ποὺ ἡ θύελλα τοῦ χαμοῦ
Ἀστράφτει στὰ χαλάσματα κάποιου μεγάλου κόσμου.
Ὤ, στὰ βουνίσια σύγνεφα φέρε με ἐκεῖνα ἐμπρός μου
Ποὺ πλέουνε ψαλλιδωτὰ στῆς ἀστραπῆς τὸ κῦμα,

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ἢ σὲ κανένα ἀκρόκορφο τῆς αἰώνιας τρικυμίας
Ποὺ ἡ μαύρη πυραμίδα του κρέμεται ἀπὰ στὸ χύμα
Τοῦ σεισμικοῦ κατακλυσμοῦ τῆς φλόγας πρὶ νὰ σβύσει, –
Πρὶν στὴ σκιὰ τὸ κῦμα της τ' ὁλόχρωμο βυθίσει,
Ὄντας ἀλλάζουνε μὲ μιᾶς σὲ φῶς, καὶ μόνο φῶς,
Μὲς στὴ βροντόηχη τὴ νυχτιὰ καὶ γῆς καὶ οὐρανός.

ΦΩΝΗ ΑΠΟΞΩ

Νικήσαμε! νικήσαμε! Αὐστρία, Ρωσία, Ἀγγλία, καὶ κεῖνο τὸ δαμασμένο φίδι, ὁ φτωχὸς ἐκεῖνος ἥσκιος, ἡ Γαλλία, φωνάζουνε «εἰρήνη»· κι ὅταν οἱ μονάρχες μιλᾶνε, ἡ φωνή τους σημαίνει «θάνατος». Ἐδῶ, ἐμπρός! φέρτε δαδιά, βάλτε φωτιὰ στὰ ξυλοδέματα ἐτοῦτα· εἶν' οἱ ἁλυσίδες ἀλαφρὲς γιὰ τοὺς Γραικούς! Σκοτῶστε! ἁρπάχτε! κάφτε! τίποτα μὴν ἀφῆστε πίσω σας ὀρθό!

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Ι

Ἀλίμονο στὴ Λευτεριάν, ἂν κόσμος, μοῖρα, χρόνια,
Λυγίζουν τὰ παιδιά της!
Ἀλίμονο στὴν Ἀρετήν, ἂν πάθη ἢ καταφρόνια
Ρημάζουν τὴν καρδιά της!
Ἀλίμονο στὸν Ἔρωτα, ποὺ τὸ χαμόγελό του
Κάνει τὴ μαύρη γῆς λαμπρή,
Ἂν τρόμου ἢ ἐλπίδας ἔκφραση παίρνει τὸ πρόσωπό του,
Πότε γλυκειά, πότε πικρή!
Ἀλίμονο καὶ σένανε, ὦ Ἀλήθεια, εἰκόνα τοῦ Θεοῦ,
Ποὺ μόνη κ' ἔρμη πᾶς,
Ἂν πρέπει τὸν καθρέφτη σου, τὸ φῶς ποὺ ἀστράφτει τοὐρανοῦ,
Μπροστὰ στὰ μάτια τὰ θαμπὰ νὰ κρύβεις τῆς Ψευτιᾶς!

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΗΜΙΧΟΡΟΣ ΙΙ

Ἀποδιωγμένοι, μὲ φτερὰ παρμένα ἀπὸ τὴ Νίκη,
Οἱ Μύριοι κατρακύλησαν ἀπ' τὴν Ἀνατολή,
Ἀνάμεσ' ἀπὸ γῆ ἐχθρικήν, ἀπελπισιὰ καὶ φρίκη,
Καὶ τέλος ὅλοι ξέσπασαν σὲ μιὰ κραυγὴ τρελή:
«Θάλασσα! θάλασσα!» ἔκραξαν. Ταράχτηκεν ἡ Ρώμη,
Ἡ κοιμισμένη Δύναμη μὲς στὴ βαθειὰ μονιά της·
Μὰ ἡ Ἑλλάδα, ποὺ ἀναθράφηκε μὲ τὄνειρο, μακρυά της,
Προχώρησεν ἀτρόμητη, καὶ ψήλωσεν ἀκόμη.
Καὶ τώρα... Ὢ Νίκη ἐσύ, ντροπή! καὶ Κράτος, τρέμε! ἀφοῦ
Χτυπᾶτε τὸν ἐλεύτερο καὶ τὸν τρανὸ χτυπᾶτε,
Κι ἂν πρέπει ἡ Ἑλλάδα σύντριμα νὰ σκορπιστεῖ παντοῦ,
Νά τη καὶ πάλι ἐλεύτερη καὶ ζωντανή, κοιτᾶτε:
Κάποια Ἀμφιώνεια μουσική, κάποιο ἀψηλὸ ἀκρωτήρι,
Ποὺ στέκει πάνω ἀπ' τὸν ἀφρὸ τοῦ Χρόνου μοναστήρι,
Μαζεύουν τὰ κομάτια της καὶ στήνουνε καὶ πάλι
Μέσα σὲ οὐράνιο θεῖο φῶς μιὰ Ἑλλάδα τρισμεγάλη.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Ι

Ἂς κυβερνᾶνε οἱ τύραννοι τὴν ἔρμο ποὺ χαράζουν·
Ἂς δίνονται σὲ λεύτερους παράδεισοι χρυσοί·
Τὴν τύχη τους οἱ ἄγριοι μας δυνάστες ἂς ζυγιάζουν
Μὲ τὄνομά μας τὸ βαρὺ καὶ τὰ δεινὰ μαζί!

ΗΜΙΧΟΡΟΣ ΙΙ

Κάθε νεκρός μας γιὰ σπορὰ τοῦ τέλους των ὡρίστη·
Ἤσκιος στὴν περηφάνια τους ὅποιος θὰ ζεῖ ἀπὸ μᾶς·
Ἡ συφορά μας ὄνειρο ποὺ πέρασε καὶ σβύστη,
Καὶ θύμηση ἡ ἀτιμία τους τῆς καθεμιᾶς γενιᾶς.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΦΩΝΗ ΑΠΟΞΩ

Νικήσαμε! νικήσαμε! οἱ πουλημένοι Βρεττανοὶ παραδίνουν τὰ κλειδιὰ τοῦ ὠκεανοῦ στοὺς Ἰσλαμίτες. Τὸ σύμβολο τοῦ Σταυροῦ θὰ σκεπαστεῖ τώρα πιά· ἡ Βρεττανικὴ ἀξιοσύνη, κυβερνώντας τὴν Ὀθωμανικὴ δύναμη, θὰ πέσει σὰν ἀστροπελέκι ἀπάνω στοὺς ἀντάρτες. Ἱερὴ ἂς μείνει ἡ γιορτὴ αὐτὴ τοῦ ἀνεκδίκητου αἵματος! Σφάχτε! κομματιάστε! ἁρπάχτε! Γραικὸς κανεὶς ἂς μὴν ξεφύγει ἀπὸ τὰ χέρια σας!

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Ι

Βαρὺ σκοτάδι ἐπλάκωσε
Στὸ καιρομεσημέρι:
Τὰ νεκροπούλια τρέχουνε
Πεινώντας στὸ καρτέρι.
Ἂς φτερουγίσει ἡ Ἐλευτεριὰ
Μαζὶ κ' ἡ Εἰρήνη πέρα
Σὲ κάποια χώρα ξάστερη,
Καὶ πίσω τ' ἄστρο τοῦ Ἔρωτα
Ἐκεῖ ποὺ ἁπλώνει ἡ Ἑσπέρα.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ ΙΙ

Τὸ νιὸ φεγγάρι βάφηκε
Στῆς δύσης τὴ φωτιά·
Ἡ χλωμὴ μέρα πέθανε,
Μὰ ἡ νύχτα εἶναι μακρυά·
Καὶ σὰν τὴν τρυφερότητα ποὺ ὁλάγριος πόθος δέρνει
Καὶ ἀπὸ λαχτάρα τρέμοντας σὲ φόβο παραδέρνει,

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ὁ Ἔσπερος ξάφνου ξεπηδᾶ ἀπ' τὴ νύχτα ποὺ ξυπνάει
Καὶ ἀπ' ὁμορφιὰ ἀστραπόβολη τρεμολαμποκοπάει.
Ὦ ἐσὺ λυχνάρι τοῦ ἔρωτα, φανάρι ἐλευτεριᾶς!
Μακρυὰ ἀπὸ τούτη φέξε μας τὴ χώρα τῆς σκλαβιᾶς:
Σὲ χῶρες ἄλλες λαμπερές, σὲ ἡμέρα τυλιγμένες,
Σὲ ὀνείρατα μεσημερνὰ γλυκοπαραδομένες:
Σὲ χῶρες ἀβασίλευτες, ἁγνὲς σὰν τὸν αἰθέρα,
Ὅλο βουνὰ κι ὅλο νησιὰ λαμπρὰ σὰν τὴν ἡμέρα, –
Τῆς ζαφειρένιας θάλασσας στολίδια πέρα ὡς πέρα.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ Ι

Στῆς ἐλπίδας τὸ μούχρωμα,
Ὅπως οἱ ἥσκιοι τοῦ ὀνείρου,
Δοξασμένοι παράδεισοι τοῦ ὑγροῦ λάμπουν ἀπείρου:
Τὶ νησιὰ καθαρόσχημα
Κάτου ἀπ' τὸ βραδυνὸν οὐρανὸ ξεχωρίζουν,
Κ' εὐωδιὲς καὶ φλοισβήματα τῶν γιαλῶν τους χαρίζουν!
Σὰν αὐγὴ μέσα στ' ὄνειρο,
Μὲς στὸ θάνατο ἐλπίδα,
Μέσα στῆς φυλακῆς μας τοὺς τοίχους ἀχτίδα:
Ἡ Ἑλλάδα, ποὺ κάποτες ἦταν σὰν πεθαμένη,
Νά την πάλι σηκώνεται, νά την πάλι προβαίνει!

Ο ΧΟΡΟΣ

Τὸν κόσμο ἡ δόξα ξαναζώνει,
Τὰ χρυσὰ χρόνια ξαναζοῦν,
Ἡ γῆ σὰ φίδι ξανανιώνει,
Τὰ χιόνια σβύνουν καὶ περνοῦν:
Γελοῦν τὰ οὐράνια καὶ γιορτάζουν,
Καί, σὰ συντρίμια στ' ὄνειρό σου, θρησκεῖες καὶ κράτη ἀχνοφαντάζουν.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Νέα Ἑλλάδα ὀρθώνει τὰ βουνά της
Μέσα ἀπὸ ὁλόλαμπρα νερά·
Πρὸς τὴν αὐγὴ ὁ Πηνειός, περάτης,
Κυλάει τὰ ρεῖθρα του λαμπρά·
Τὰ ὄμορφα Τέμπη ἐκεῖ ποὺ ἀνθοῦνε
Οἱ νιὲς Κυκλάδες, ἁπλωμένες σὲ βάθη ἡλιόχαρα, ὑπνοζοῦνε.

Μιὰ Ἀργὼ ἀψηλὴ τὸ κῦμα σκίζει,
Μὲ ἄθλους καινούργιους φορτωμένη·
Ὀρφέας καινούργιος κιθαρίζει,
Καί, ὅλος ἀγάπη, κλαίει, πεθαίνει·
Νέος Ὀδυσσέας ξαναφήνει
Τὴν Καλυψὼ στὸ ἐρμονησό της γιὰ τῆς πατρίδας τὴν εἰρήνη.

Ὦ! ἂς μὴ γραφτεῖ πιὰ τὸ τραγούδι
Τῆς Τροίας, τῆς γῆς ἂν μοῖρα ὁ Χάρος!
Σὲ λεύτερων χαρᾶς λουλούδι
Τοῦ Λάϊου ἡ λύσσα ὀλέθριο βάρος,
Ἂν καὶ μιὰ δόλια Σφίγγα δίνει
Θανάτου αἰνίγματα ποὺ ἡ Θήβα ποτὲς δὲ γνώρισε καὶ κείνη.

Καινούργια Ἀθήνα θὰ προβάλει,
Καὶ τοὺς μακρύτερα καιροὺς
Θὲ νὰ φωτίσουν της τὰ κάλλη
Σὰ λιόγερμα τοὺς οὐρανούς·
Παρηγοριὰ θὰν τοὺς ἀφήσει
Ὅ,τι μπορεῖ ἡ γῆ νὰ δεχτεῖ κι ὅ,τι ὁ οὐρανὸς νὰν τῆς χαρίσει.

Ἔρωτας, Κρόνος, κοιμηθήκαν,
Μὰ θὰ ξυπνήσουν πιὸ ἀγαθοὶ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ἀπ' ὅσα ταφοαναστηθήκαν
Ἢ λεύτερα ἔχουν γεννηθῆ:
Οὔτε χρυσάφι, οὔτε αἷμα πιά,
Μὰ μόνο δάκρυα στοὺς βωμούς τους καὶ σύμβολα - ἄνθη εὐλαβικά.

Ὤ, πάψε! νὰ ξαναγυρίσουν
Μῖσος καὶ θάνατος στὴ γῆ;
Πάψε! οἱ θνητοὶ στὸ αἷμα νὰ σβύσουν;
Μιᾶς προφητείας πικρῆς πηγή;
Ὤ, κάλλιο ὁ κόσμος νὰ χαλάσει,
Παρὰ στὸ φῶς νὰ ξαναφέρει ὅ,τι βαργιά ἔχει τον κουράσει.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Α. – Μ. ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΡΓΑ

ΠΟΙΗΣΗ:

Καινούργια Λύρα (ἔκδ. 1916).
Τζελίκα (ἔκδ. 1921).
Κόκκινο Σύννεφο (ἔκδ. Δημητράκου 1926).
Τὸ Πνεῦμα τοῦ Πόνου (διαλογικὸ ποίημα).
Ὠδὲς καὶ Ὕμνοι
Μέντωρ (λυρικὸ δρᾶμα).
Ραψωδίες (1910-1927, ἐπικολυρικό).
Μανιάτικα Μοιρολόγια (ἐλεγεῖα).
Ἡσκιερὲς Ὧρες (λυρικὴ συλλογή).
Ἀνοιξιάτικο Παραμύθι (ὀνειρόδραμα).
Λυρικὴ Τριλογία
Καννιβαλιὰς (σάτυρα).
Μάνφρεντ (Μπάϊρον μετάφρ. ἔκδ. Ζηκάκη 1924).
Ἑβραϊϊκες Μελωδίες (Μπάϊρον, μετάφρ. ἔκδ. 1931).
Οἱ Τσέντσι (Σέλλεϋ, τραγωδία, μετάφρ.).
Ἀλάστωρ ἢ Τὸ Πνεῦμα τῆς Μοναξιᾶς (Σέλλεϋ, μετάφρ.).

ΠΕΖΑ:

Εἰς Λέσβον (πολεμικὲς ἀναμνήσεις, ἔκδ. 1914).
Διηγήματα
Στὸ Κλουβὶ (δίπραχτο δρᾶμα).
Στοχασμοὶ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Διηγήματα Βολταίρου (μετάφρ.).
Ὁ Ποιητὴς Σέλλεϋ (κριτικὴ μελέτη).
Λόρδος Μπάϊρον (κριτικὴ μελέτη).
Ὁ Δημ. Βουτυρᾶς καὶ τὸ ἔργο του (κριτ. μελ. ἔκδ. 1924).

ΙΣΤΟΡΙΚΑ:

Ὅταν ἔδυε ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία.
Νικηφόρος Φωκᾶς.
Θύμιος Βλαχάβας.
Μαγδαληνὴ (ἡ ἑταίρα τῆς Ἰουδαίας).
Δεβόρα (ἡ γυναίκα ποὺ κυβέρνησε τὴν Ἱερουσαλήμ).
Οἱ Τελευταῖες Βυζαντινὲς Πριγκήπισσες.
Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος (ἔκδ. Ἐφημ. «Πατρὶς» 1932).
Μύθοι καὶ Παραδόσεις τοῦ Μεσαίωνος (Γκουέρμπερ, μετ.).
Μανιάτικη Βεντέτα.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ:

Ἡ Δωδώνη καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς (ἔκδ. Ἠπειρωτικῶν Χρονικῶν 1930).
Ὁ Ποιητὴς Σέλλεϋ καὶ ἡ Ἑλλὰς (1931).
Ὁ Κρυστάλλης στὴ Νεοελληνικὴ Ποίηση (1932).

κ. λ. π.

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ἡ στοιχειοθέτηση κ' ἡ ἐκτύπωση τούτου τοῦ βιβλίου γίνηκε στὰ Τυπογραφικὰ Καταστήματα Ι. Ν. Ταρουσοπούλου, Ὁδὸς Καλλιθέας 67, Γαργαρέτα.

Ἀθήνα, Σεπτέμβρης 1932.

Δρ. 30.—

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ